Ч. 6 (11.646). Львів, вівторок 7. січня 1930. Рік XLVIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10. II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“, Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 27·50 „
Річно 55·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 50 сот.

ОЛ. БАБІЙ.

Учитель.

Так багато мудрців перейшло крізь віки,
Так багато учителів правди.
Та слова їх як тінь, що на плесо ріки
Впаде з хмар і вмірає на завжди.
Тільки Ти, тільки Ти
Все живий і новий.
Тільки слово Твоє не загине,
Бо найшов Ти його в глибині життєвій,
Де все вічне, незмінне, єдине.
„Як самого себе своїх ближніх любіть“.
Бо любовою живе все на світі.
А ненависть, — вогонь, що палить в одну мить,
Все, що прагне життя у розквітті.
Бо у світі іде боротьба споконвік,
Поміж смертю й життям благодайним,
І любовою життю служить все чоловік,
А ненавистю — смерти йде в найми.
І як прагнеш душі Ти безсмертя в житті,
Сам будь творцем безсмертя в любови,
Бо ненависти плід все вміра в забутті,
Й воскресения не знає, й обнови.
Бо як сонце кормить кожний цвіт, кожний плід,
А мороз убива, що розквітло,
Так любов оживля вашу землю, весь світ.
А ненависть гасить життя, світло.
І тому тільки там, де убити вам слід,
Там ненависть ви ставте на шанцях.
А де творче життя і краса, там пішліть
Як голубку — любови посланця.
Як міняйло, крамар вам збещещує храм,
Як торгує в святині народній,
То ненависть як бич посилайте ви там,
Бо міняйлів любить — ви не годні.
І тому як де зло мов лихий сатана
Вам стає на дорозі в пустині,
Хай прогонить його і ненависть страшна,
Хоч показує скарби в долині.
І тому, — як Сіон чужинецька рука
Зруйнувати в ненависти хоче,
Хай пливе з ваших віч сліз гаряча ріка,
Так як плакав і я серед ночі.
І мечем бороніть ваш улюблений край.
Крізь ненависть — любови дорога:
„Як я кесарю дав, ти Батьківщині дай,
А що боже — оддай все для Бога“.

В. ОСТРОВСЬКИЙ

Свято Надії.

I.

Кожне свято має свою містику, символіку й декорацію.

Різдво Христове є особливо любленим святом нашого народу. І можливо через те, що всі ці елементи виступають у ньому особливо повно і гармонійно. Є воно найрадіснішим з усіх свят. Про нього заздалегідь мріють і старі й малі. Одна думка про нього вже розгладжує зморшки на старечому чолі й заквітчує щасливою усмішкою дитячі личка.

Тому й декораційна сторона свята Різдва Христового в нас інша, ніж у інших, а особливо західних народів.

II.

Довга біблійна доба неволі в духа зла, а разом і доба надії на Месію-визволителя — хіба не нагадує певної доби в житті нашого народу?

Месія — далекий, довгожданий! Але хто він мав бути? В якому характері він мав звитися? В якій постаті, окруженні, зброї? Неясно уявляли собі все це старозаповітні. Однаково чекали його і славні світа цього й бідняки. Однаково прийшли скласти йому поклін і царі і пастухи. Однаково чекали його й ті, що жили буденним життям землі й ті, що марили про життя духа.

І знову анальогія. А хто з нас ясно уявляє собі нашого месію, якого нишком, іноді більше серцем, ніж розумом, іноді більше підсвідомо, ніж свідомо, ждуть народні маси? Ждуть, мовчать і надіються.

Серед старозаповітніх особливо чекали на Нього правдиві вчені, пророки, волхви й... бідняки, оці „нищі духом“. Найбільше байдужими, загрубілими, позбавленими містики були пращурі сучасної інтелігенції, міщухи, митарі й т. д.

Найменше приступна й найменше близька містика приходу нашого месії власне деякій частині нашої інтелігенції, яка навіть відмахується від думки про того, хто має сказати українському народу крилате слово про повну незалежність народнього духа, „що віє, де хоче“.

Найбільш зблудили й другий вводили у блуд у цьому містичному колі надій книжники. І це неначе взяте з сучасного нашого життя. Скільки наших політичних „книжників“, почерпнувши свою мудрість і містику з дешевих брошур, стараються накинути масам образ нашого майбутнього месії, який цілковито не відповідає тому, що передчуває й передбачує народня душа.

Який цей їхній образ чужий, далекий! З диктаторською палицею, з загоном опришків, з гаслом на устах: „Клясова боротьба“.

Це замісць тої пісні, що звучала в душі та в ухах бідняків-пастухів: „Слава во вишніх Богу, а на землі спокій“.

Чи не звучала ця пісня в душі пролетар'в-пастухів раніше, ніж вони її почули поза собою? І чи не чули вони цю пісню лише в своїй душі, а все решта було ілюзією?

А прислухайтеся до тої пісні, що так містично й особливо в цьому часі звучить у душі наших мас. Чи ви не чуєте, що ця народня біднядька душа співає власне про спокій, про гармонійну працю в нашій нації?

III.

Щасливим випадком було, що Різдво Христове припало в нас на час звороту сонця від зими до літа.

Зима, мороз, завії, довкола біла смерть, кайдани ледів на бистрих водах!

Та народня душа, така близька до природи, не впадає в сум і розпуку. Зворот настав і весна прийде! І народна душа спокійно переносить усі удари й дошкулення зимового часу.

І переносить це в повній гармонії з тою самою страшною порою свого духа. Він теж терпить від завій, і ледів, і морозів. Та нарід переносить усе це, як часове, як таке, що не може тривати вічно, бо сонце-месія наближається.

А як переносять оцю зиму нації деякі наші інтелігенти? Чи не вбачають вони смерти там, де йде вже зворот до весни? Чи в приступі зневіри не кінчать національним самогубством і, самі втративши надію на цей літній зворот нашого сонця, чи не вбивають іноді й меншого брата, спокушаючи його на національне самовбивство?

Є такі й це ті на наших північно-західніх землях, що втративши відчування рідної природи та її сили, намагаються стягнути маси з національного шляху.

Але маса, що реальні явища природи так чудово переплела з містикою духово-національного життя й освітила все це яскравим вогнем символіки зимового свята Різдва, далека від думки про національне самовбивство.

Сонце завертає, месія родиться, душа повна співу про йдуче відродження, на обличчі тихий спокій і несхвильована радість:

„Месія рождається!“
„Радуйтеся всі люде!“
„Слава на висоті Богові, а на землі спокій!“

—o—

Десь шаліють північні вітри. Виють свою страшну пісню: „Смерть“... „Клясова боротьба“... „Диктатура“... „Нищити їх“...

Та в народній українській хаті, тепло огрітій надією на зворот сонця й свого рідного месію, спокійно й так містично тихо, як перед великою вифлеємською ніччю.

Нехай там шаліють вихрі, морози й сніговиці. „Месія рождається“.

З „Рідної Школи“.

ДО ВІДОМА УКРАЇНСЬКОГО ГРОМАДЯНСТВА.

Управа Ставропігійського Інституту не згодилася під ніякою умовою на продовження контракту піднайму книгарняного льокалю при вул. Руській ч. 3. Заскочена цею відмовою Головна Управа „Рідної Школи“ не могла в короткому часі підшукати відповідного приміщення на книгарню і тому тимчасово перенесла продажу книжок, шкільних друків, шкільного приладдя і т. п. до книгарні Наукового Товариства ім. Т. Шевченка у Львові, Ринок ч. 10. Однак Головна Управа рішила отворити і вести свою книгарню з хвилею коли вдасться їй найти відповідне приміщення. Покищо звертається до Українського Громадянства з зазивом замовляти книжки, шкільні друки, шкільні приладдя через „Видавництво Рідна Школа, Львів, Ринок ч. 10/II., або через книгарню Н. Т. Ш. у Львові, Ринок ч. 10.

ЗМІСТ:

М. ГАЛУЩИНСЬКИЙ.

Знання і освіта.

Окреслення обох понять дуже важне й потрібне, щоби до деякої міри запобігти баламутному розумінню їх серед освітніх робітників, серед провідників освітніх установ, а також серед широких кругів громадянства, які говорять про освіту, її потребу й значіння, які користають з освітніх установ і з веденої в цих установах праці.

Одні кажуть, що **освіта** це ніщо інше як **знання** (наука). Перед їх очима мимовільно виринає чоловік або й гурт людей, обставлені книжками, паперами і приладдями, які вживають, на їх думку, вчені люди. Вглиблені в книжки шукають там — видно — чогось такого, чого в житті не бачать.

В інших на сам звук слова „знання" в розумінні освіта, повстає картина школи з лавками, столами, дошками, учителями, тощо. Вони не в силі уявити собі, що можна добувати знання іншим шляхом, як не у школі.

Ще інші подумають собі, що освіта-знання хоче всіх поробити ученими, дати їм до рук дипльоми, патенти, свідоцтва. І відповідно до цих уявлень підходять люди до освіти. А що освіту представляє їм якась організація чи установа, тому живе в них надія, що вже сама приналежність їх як членів освітніх установ зробить їх освіченими, ученими, узброєними задля цього, щоби в житті давати собі раду.

Примітивне думання примітивної особи.

Дещо складніше стоїть справа, коли розглянемо принцип, що його видвигнено в минулому столітті, а творцем якого ніхто менший як Маркс. Він сказав: „Знання це сила" і цей клич повторюють залюбки не тільки особи, що стоять на матеріялістичному становищі, але й приклонники ідеалістичного світогляду. Зі знання зроблено засіб, який має дати силу посідачеві засобу. А хто не хоче бути сильним? Хто не хоче придбати засобу, що може вивести його з тісних рямців, з вузьких відносин на таке місце, на якому він буде почувати себе сильним.

Тимчасом і найбільше знання не дасть такої сили. Сила людини деінде. Вона в ньому самому, вона в кожному з нас. Треба тільки дійти до свідомости посідання її, а далі її досконалити, але до цього не доходимо **тільки знанням-наукою**, а зовсім іншими шляхами.

Шотаке освіта? Кого називаємо освіченою людиною?

Коли говоримо про освіту, то нею може бути діяння, але може бути й вислід того діяння, себто деякий добутий духовий стан. Діяння може бути про око подвійного роду. Можемо діяти у відношенні до себе самих, або у відношенні до інших. Одначе те „або" тільки про око. Бо нема способу на те, щоби себе відокремити від суспільства й жити ізольовано. Хто вважає це можливим, хотів би завернути розвиток людства до стану дикости. Даремний труд, хоч таке негативне відношення одиниць опізнює наш спільний розвиток.

Освіта як діяння і як добутий духовий стан — це змагання **стати повною людиною серед людей, у гурті людей**. В одному місці і Франко говорить про те, якто чоловік стає направду чоловіком. Вживаючи ріжних образів каже, що рисою повного чоловіка є **всебічність культурних інтересів**. Знову-ж культура у нього вживається в одиноком розумінні великого зявища, що охоплює собою усе життя, від особисто-родинного, до громадсько-політичного, до національного і міжлюдського. Мимо ніодного з цих питань не можна освіченому чоловікові пройти без уваги; він мусить занятв до них становище.

Тут перед освіченою людиною великі завдання, але й великі труднощі. Куди не гляне і не зверне себе, всюди перед ним один шлях особистих інтересів, другий загальних чи інтересів інших людей. Кожний з нас знає ці важкі хвилини хитань між тим, що каже робити розум для заспокоєння особистих інтересів, а що велить серце в імя загальних інтересів.

Освіта каже, що треба вміти так погодити ці дві сфери інтересів, щоби власна свобода навіть там, де загортає мало поля, не була вкороченням свободи колективу, свободи гурта тих людей, з якими доля мене звязала в один гурт. А навіть, де не я вкорочую свободи інших, але де я свідком, що хтось третій, одиниця чи колектив, зазіхають на свободу одиниці чи колективу, з якими я життєво звязаний, я вмію сказати моє слово, вмію за них заступитися ділом. Це має діятися не з примусу, страху або можливих особистих користей, але **має бути** випливом сердечного почування життя-радости, де всякий мій вчинок для добра гурта (до найвищоого й найдосконального, себто народу включно) буде викликати в мені задоволення, не буде жертвою, а тільки таким самим самовиявленням себе, як виявляє себе мистець у любому мистецтві.

Пізнання цих відношень, пізнання нашої ролі і завдання серед них — це зміст освітньої роботи. Та пізнання не вистачить. Пізнавши, слід так упорядкувати своє життя, щоби нести відповідальність за правду того, що ми пізнали. Це друга, дуже важна частина освітньої роботи. Першу дає знання, другої воно не дає. Можна дуже багато знати, а бути поганою і зовсім непотрібною людиною. Для добуття другої частини треба вміти наказувати собі, треба в собі самому вбити всяке самолюбство, невільничий дух, а натомість насадити любов другого, почуття своєї гідности й гідности чоловіка, відвагу, жертвенність праці й матеріяльних дібр, самі такі прикмети, котрі треба щоднини в собі вправляти. Цю другу частину роботи називаємо **вихованням**. Щойно знання і виховання разом дають нам те, що треба зрозуміти під освітою, освітньою роботою.

На закінчення наших міркувань наведемо слова з викладу з нагоди свята в честь одного німецького освітнього фондатора: „Бо що є **освіта**? Чи наука є освітою? **Ні. Наука** це добута прапочва-новина, в сталому рості, внутрі завжди наново перероблювана, це щось, на що ми є горді — **освіта** є скромність, глибокий господній страх, отворене серце й отверте думання для всіх, це пристрастна готовість приймати в себе, з усього учитися. Наука **сама** не є безцінна, але вона без освіти є холодна й крихка як скло. А освіта **сама** навіть без науки є тепла, вяже людей із собою, вливає їм сердечність і відбирає їм нахил до надмірної оцінки власних і чужих, уявлених і дійсних досягнень. **Обоє** обєднані (наука і освіта) є те найвище, що може людина осягнути. (**Natur und Museum, 1926. Зш. 11, ст. 505. Fritz Drevermann, Johann Christoph Senckenberg Vortrag**).

О. ТРЯСИЛО.

Тайна істнування.

Опадають рожі
в нашому городі —
кращих я не бачив
у рожевім роді!

Кращих, добірніших,
як ті дві, що в парі
зацвіли, і в парі
пригасає жар їх.

Половина квіту
на землі під ними —
а ще вчора, вчора
були молодими!

Як тобі, дружино:
нишком чи не плачеш,
коли на них глянеш,
коли їх побачиш?

Не журися, серце,
не губи надії:
Тайна істнування
має тайні дії.

Ангелам я братом,
я цю тайну знаю:
З божої сімї ми —
а тих, що не вмирають.

З божої сімї ми,
вищі ми від смерти,
але воскресіння
хоче від нас жертви.

Ні, не гинуть рожі,
лиш на сон кладуться
завтра молодими
з ложа підоймуться.

БОГДАН ЛЕПКИЙ.

Різдвяна сон-казка.

На ялинці свічечка остання
Згасла...
„Спати час!" — сказала няня
Провела молитву, проспівала,
Як Пречиста Сина вповивала,
І, як „Тріє царі йшли со дари", —
Аж сховався місяць поза хмари.
Зпоза хмари блисла ясна зірка
І вкотилася в подвіря „чвірка".
Коні білі, золоті копита — —
І карита будою накрита.

*

„Пане мій! Вбирайтеся, будь ласка!
Вас чекає королівна-казка,
Синьоока, золотоволоса,
На Свят-вечір дуже чемно просить".
„Га! Як просить, я готовий. Їдьмо!"

*

Уступайся нам з дороги, відьмо,
Бо не добра ти і препогана,
А царівна гарна і кохана!
В неї замок з жемчугу, віконця,
Не зі скла, а тільки просто з сонця
Гарно там і так весело, дуже,
Що ніхто не плаче і не тужить,
Дістає, що тільки забажає...
Лиш царвіна в замку тім скучає
Бо пощо їй з жемчугів палати,
Як нема з ким любо розмовляти?
І пощо їй коні та карити,
Як нема кого у них возити?

*

Крізь вікно хустинкою махає
„Їдьмо скорше, бо вона чекає!"
Розпустила золотії коси,
Усміхається і чемно просить:
„Будь у мене, як у власній хаті,
Ось для тебе чуви два крилаті,
Кінь вороний, золоті підкови,
Де захочеш, їхати готовий".
На скляну гору він духом скаче.
„А тут мечик маєш, мій козаче,
В кремінь бий, а ти його не зломиш
Вірю, що мене не осоромиш.
А тепер..." (і відчинила двері)
А тепер підемо до вечері!"

*

По вечері біля ватри сіла,
Взяла гарфу, струни настроїла
Боже мій! Які чудові звуки
Добувають ті маленькі руки!
Білі руки, золоті перстені,
Любі звуки, а слова пещені.

*

Аж нараз, в цілім дворі трівога!
Зароїлась ворогом дорога,
Ворог лютий, змий песеголовий,
На порозі вже стоїть готовий.
„Гей! — кричить, — ходи до мене, хлопче,
Хай тебе моя нога розтопче,
Як комаху, або як мурашку,
Бо тобі ще їсти з маслом кашку,
А не їздить до царівни в гості!"
„Де мій меч?" Зложився, — й на помості
Простягнувся змий песеголовий.
„Королівно, бачиш? Він готовий.
Світ цілий нехай почує хто ми!
Я тебе мабуть не осоромив.
Де мій карий кінь?"...
. . . Сідаю, їду.
„Ти не плач, я знов колись приїду

*

Білий ранок, морозець іскристий
На шибках у вікнах пише листи

— — — — — —

Гей, які то дітям на Свят-вечір
Не ввижаються чудові речі!
І які їм сни дивнії не сняться,
Тії сни, ті сни, що не здійсняться

З розмови з Богд. Лепким, автором „Мазепи“.

Американському фільософові В. Джеймзові належить вислав, що в шкільнім віці, а й пізніше, ми найбільше вчимося на вакаціях. Так глибоко уняла вартість передумання проблеми, а також зіткнення з дійсністю. Подібно мається річ і з твором Богдана Лепкого. Скільки там цікавих, цінних думок і то часто в епіграматичній формі. Це рішучо плоди глибокого призадумання. Так воно й є, бо Б. Лепкий працює над „Мазепою“ вже двацять літ.

Збирав історичний матеріял, який тільки можна було роздобути і використовував його. Студіював універсали Мазепи, звіти Петра Великого, кореспонденцію Карла до сестри Христини, історичні документи, які торкались походу Карла XII; поетичне опрацювання цих подій у поодиноких літературах.

Битва під Полтавою кинена в творі імпресіоністично і то так, як її бачив хорий Карло XII: отже в скривленім зеркалі. Врешті є історичним фактом, що не полтавська битва вирішила похід Карла XII., тільки пізніша безпідставна капітуляція Левенгавпта і тому вмисне відвернув увагу від полтавської битви, шоб звернути її там, де справді вирішалася доля України на кілька століть.

Над найліпшою нашою історичною повістю — бо такою вважаю „Мазепу“ Б. Лепкого — завішений цікавий символ. У постатях Мазепи і Мотрі дав нам автор проєкції цієї самої особи, Мазепи самого. Надав героїчні риси резонерові, яким міг бачити Б. Лепкий Мазепу в його універсалах, рисами Мотрі. Обі постаті доповнюють себе. Концепція незвичайно цікава, причім її пояснення належить вже до підписаного.

Недавно Петро Холодний показав Б. Лепкому свій найновіший образ: „Христос молиться в городі Оливнім“. Б. Лепкий доглянув, що риси ангела, який тримає чашу побіч молячогося Христа, сходяться з рисами Христа. Цим поміченням був артист дуже здивований і спитав Б. Лепкого, в який спосіб дійшов до нього. „Я зробив це тим легше, бо й сам подібно уняв постаті в однім своїм творі“.

Чим більше героїв у даній нації, тим вона сильніша. Герої зза гробу відносили більші побіди, ніж за життя. Вказати тут на розвиток всіх релігій, на Сократа і ін., у нас Хмельницького, Мазепу і Шевченка, які нам допомагають до консолідації нації. Тому треба бути вдячним Б. Лепкому, що дав нам нову, доосередочну цінність.

Д-р Володимир Безушко.

СТЕПАН БАЛЕЙ

З нових напрямків психольоґії.

(Біґевіоризм і його теоретики.)

Психольоґія завсіди здавалась штукою вглянути в нутро душі крізь маску тіла. Молодому адептові психольоґічної науки вбивали здавна постійно на ум: знай, що в душу другої людини ти прямо заглянути не можеш; а те, що ти бачиш, це тільки зовнішній знак чогось другого; коли дивишся на сміх чи плач твого ближнього, запримічуєш тільки скорч мязів лиця чи сльози, що котяться по лиці; радощів чи муки, що сховані за сими фізіольоґічними проявами, ти можеш тільки догадуватися; добрий актор може тому вдурити тебе, коли схоче; може зморщити лице в маску розпуки, хоч душа його за маскою схована сміється.

Ось так із цього становища схоплення внутрішнього, психічного зміс_ту видається головною ціллю; жест, рух, скорч доступні змислам мають вагу лиш як показчики, симптоми, що позволяють догадуватися про істнування внутрішнього психічного підкладу.

Таке становище довго здавалось самозрозумілим, так, як ясною здавалось річю, що психольоґія не може бути чимсь іншим, як наукою про внутрішні, нематеріяльні з фізичним світом несумірні прояви.

Інтересну спробу станути у психольоґії на протилежнім становищі стрічаємо нині у так званих „біґевіористів“, яких богато находимо серед американських психольоґів, які мають доволі симпатиків також в Европі. Головним представником „біґевіоризму“ є американський психольоґ Уотсон (**Watson**). Назва цього напрямку: „біґевіоризм“ виводиться від слова „біґевіор“ (**behavior**) яке значить те саме, що по нашому: поведінка. Отже біґевіоризмом називається отсей напрям саме тому, що завдання психольоґії людської та звіринної добачує він не в здогадах про внутрішні переживання, лише в описі та розсліді „поведінки“ людської чи звіринної. Психольоґія — каже Утосон — тоді осягне свою мету, коли зможе заздалегідь напевно передбачити, яке буде серед даних обставин поведення даної одиниці. Коли знатимемо напевно як поступить чоловік у даній ситуації, то зайва для нас річ слідити за його внутрішним переживанням.

На перший погляд становище таке здається дивоглядне. Чи дійсно я маю право говорити про психольоґію тоді, коли нехтуючи внутрішніми почуваннями і бажаннями чоловіка записувати-му лише точно кожний рух, кожний скорч його мязів, прискорення чи прип'ізнення живчика, збільшення чи зменшення діяльности усяких залоз його тіла?

Одначе терпеливий розгляд усіх арґументів про і контра показує, що біґевіористична метода розсліду людського життя не є позбавлена усяких основ. Щоби зрозуміти краще погляд біґевіористів, добре є зупинитись вперед над проблемою так зв. психольоґії звірят. Учений Торндайк зачинав своїми дослідами над поведенням звірят нову добу науки в цій ділянці. Торндайк (а за ним інші) зачиняли звірята (часто щур був предметом цих проб) у так званих лябіринтах зложених з великої скількости покручених ходів або в клітках, які можна було отворити лише через вправлення в рух скомплікованого механізму; та стежив за зусиллям звірят добутися на волю чи дібратися до поживи.

Замкнений у лябіринті щур чи у клітці кіт „вчиться“ опановувати ситуацію в той спосіб, що час потрібний, щоби добутись на волю або здобути поживу стає при повторюванню цих спроб чимраз коротший. Отже психольоґ-обсерватор може точно записувати цей час і його постепенне скорочування; він може також докладно у всіх подробицях описати поведінку звіряти та чергові її зміни. Усе те може він перевести способом „обєктивним“ строгим і це якраз буде дійсно наука. Колиж захочеться йому інтерпретувати отсе поведення в змислі „внутрішніх переживань“ кота чи щура, тоді стане він губитись в пустих здогадах, яких стійности ніяк провірити не можна. Як ми можемо знати, що собі уявляє, як „думає“ і як „міркує“ щур чи кіт? Психольоґія на таких здогадах основана це ніяка наука.

Подібний хід гадок накидується при розгляді завдань психольоґії дитини, особливо у перших місяцях її істнування по приході на світ, а тимбільше в останніх місяцях перед народженням — так скажуть прихильники біґевіоризму — тайною для дозрілого чоловіка неглибною, царином химерних, на грубій, непевній анальоґії опертих гіпотез. Те, що ми дійсно можемо систематично і певно розсліджувати, це поведінка дитини в даних умовинах. Коли лице лежачого немовляти прикрию клаптиком паперу, то воно, при нормальнім розвитку його „інтелігенції“, поводитиметься ріжно з місяця на місяць. Я можу отсю по-

АКАД. МИХАЙЛО ВОЗНЯК

Виправа запорожців на Перекоп у 1608 р.

(За вересневою книжкою київської „України“.)

За діярієм Петра Скарги занотував краківський езуїт Велевіцький у свому латинському щоденнику між подіями жовтня 1608 р. також звістку про те, що коло того часу козаки „дивною хитрістю здобули, розграбили й спалили“ Перекоп*). Цю припадкову звістку про осінню виправу запорожців у 1608 р. на Перекоп подав акад. М. Грушевський у сьомому томі своєї „Історії України-Руси“ (стор. 326).

Маю змогу сказати дещо більше про згадану виправу запорожців на підставі рукопису Музею Чорторийських у Кракові ч. 1577, спровадженого до наукової робітні Національного Музею у Львові, за що складаю тут ширу подяку управам обох Музеїв. На ст. 179—185 згаданого рукопису подане латинське оповідання під заг. „**Victoriae Kozakorum Nisoviorum de Tartaris Tauricanis in anno 1608 narratio Herbuthi**“ (Оповідання Гербута про побіду низових козаків над таврійськими татарами в 1608 році). Рукопис походить із XVII—XVIII. вв. На жаль, оповідання Гербута це дуже попсована копія, роблена з оригіналу чи з копії, де копіст оповідання в краківському рукописі не міг часто добре відчитати якогось слова, головно скороченого. Другого рукописного тексту оповідання Гербута досі не вдалося мені відшукати, а краківський текст вимагає ґрунтовної відбудови. Тому, заки буде можливість опублікувати відбудоване в цілости оповідання Гербута в латинському оригіналі, оповім тут за Гербутом по-українському про тему його оповідання.

Та наперед кілька слів про автора оповідання. Згаданий як автор оповідання Гербут це Іван Щасний Гербут, добромильський, вишенський і мостиський староста, відомий оборонець нашого народу. Свою любов до історії виявив він між іншим у своїй видавничій діяльності в Добромилі, видаючи твори польських істориків. Його оповідання про виправу запорожців на Перекоп у 1608 р. велить дослідникам шукати за дальшими його історичними писаннями. Що автором цього оповідання є саме Іван Щасний Гербут, про це не може бути сумніву, бо його „**Zdanie o narodzie Ruskim, spisane podczas konfederacyi Moskiewskiej**“ в 1613 р. надруковане в книзі Вячеслава Липинського „**Z dziejów Ukrainy**“ (ст. 92—96), згадує при кінці, що „**jest nas słowiańskich narodów różnych ośmnaście**“, а в оповіданні говорить автор також про вісімнацять слов'янських народів (**octodecim universae nationes lavonicae**). Що латинське оповідання про перекопську виправу запорожців сучасне й написане в 1608 р., це доказують слова в ньому про те, що його дія відбулася в „теперішньому році“ (**praesenti anno**). Отже Гербут писав це оповідання, сидячи „на вежі в Кракові“, де відсиджував дволітню кару як один із провідників повстання й, здержаний примусово від політичної діяльности, виладовував свою енерґію в пильній літературній праці до часу свого виходу з вязниці в лютому 1609 р.

Своє оповідання почина Гербут мотивуванням потреби коротенької згадки про дуже простору державу Русь (**amplissimi regni Russiae mentionem praelevem hic facere debeo**). Про її простір і силу пишуть не тільки польські історики, але й грецькі, а саме Зонара й Гедрозій. Наслідком цього навіть ті, що середньо познайомлені з історією, знають, що грецьким імператорам у часі їх великого розцвіту так давалися в знаки володарі Руси, що нераз, присилувані зірвати мир, змінювали його заміжжям своєї доньки. Від них перейняли й віру. А коли злучилися з Польщею, то заважила тут головно любов до волі (**libertatis dulcedinem in causa fuisse**). В тій Русі живе цвіт дуже хоробрих людей на островах, що їх творить Дніпро. Автор виводить імення козаків від козарів, зараховуючи їх до слов'янських племен, винищених зубом часу. Острови, що на них живуть козаки, віддалені менше-більше дві милі від Чорного моря. Козаки „в безупинних битвах із турками й скитами шукають не тільки життя, але й засобів на прожиток“, бо не одержують ніякої плати від якогось пануючого, хоча й признають польського короля над собою. Дванацять миль віддалені вони від Таврійського Херсонесу, чи то Перекопу. Споконвіку звикли козаки нападати на сумежні турецькі місцевості, „але тепер, зрісши щодо числа й набувши кращого знання военної справи, звичайно обминають ці побережа, що вже досить нанепокоїли їх, а звичайно висідають на побережах Тракії недалеко від самого Царгорода й усе змішують вогнем і мечем“.

У наслідок щастя, що не опускало їх протягом кількох літ, постановили піднятися якогось надзвичайного чину „в місяці липні теперішнього року“. До цього дала їм причину непогамована самохвальба таврійського пануючого Салятмет Ґірея, що стаючи наслідником свого брата Казіґерея, який був у ласках турецького цісаря, явно заприсягся перед одним безбожником, що він або зараз при свому вступленні знищить цілком козаків, або непокоїтиме Польщу раз-по-разу кожного року й посилатиме щороку турецькому цісареві велику силу полонених до веслування. Коли запорожці довідалися про цю безсоромну й необережну погрозу, пильно слідили зблизька, що робитиме й де перебуватиме цей новий тиран. Коли-ж дізналися, що він у Козлові відбирає присягу від своїх підданих, три тисячі найкращих вояків сідають на чайки. Та як сливе всі добрі наміри натрапляють на трудноші при свому виконанні, так і запороському задумові зайшла в дорогу перешкода при самім гирлі Дніпра. Бо не тільки що не могли поплинути ліворуч до Таврії, але страшна буря кидала їх протягом чотирнацятьох днів праворуч у ту сторону, що звернена до Азії.

(Докінчення буде.)

* Scriptores rerum Polonicarum, т. X. Краків, 1886, ст. 280. На цю тему читаємо тут дословно таке: „Sub idem tempus nostrates Kosaci Perekopum, Tataricam civitatem, mira astutia expugnarunt, spoliarunt et exusserunt, quod P. Skarga in suo diario annotat“.

...ньої та агро-суспільної сільсько-господарської праці. Ця підготовча робота дала змогу звернути увагу нашого хлібороба на сільське господарство та його культурний підйом, на нові засоби сільсько-господарської техніки, а в слід за тим наставити його психічно та приготовити матеріяльно до будови продукційних та переробляючих сільсько-господарських кооператив. Очевидно, що годі тут повести докладну границю між агро-суспільною і сільсько-господарсько-кооперативною працею обох організацій, бо ця праця зазублюється в богато стичних точках і робиться при помочі спільного агрономічного апарату. Додаючи до цього поширення першого ступня сільсько-господарських кооператив, кооператив кредитових, Ревізійний Союз дістане змогу приступити у близькому часі до плянової роботи заснування спеціяльних сільсько-господарських кооператив. Поминаємо тут, очевидно, дуже важну ділянку сільсько-господарської кооперації, яка вже розвинена, а саме кооперацію молочарську, що підготована нашою господарсько-споживчою кооперацією, а пляново будована і зразково ведена „Маслосоюзом" стала вікном нашої кооперації в господарський світ західньої Европи та дуже важним чинником і зверхною ознакою нашої кооперативно - господарської сили внутрі краю.

Що-ж до спеціяльних сільсько-господарських кооператив, то в проєкті Ревізійного Союзу Українських Кооператив є в першу чергу ті, які найбільше для нас необхідні. Це кооперативи **закупу і перерібки зерна,** отже збіжеві **магазини,** кооперативні **млини,** коопоеративні **крупарні, шротівні** і т. д. Тут має бути усунений визиск хлібороба як доставця сирівця, а зиски з перерібки мають бути передані прямо в його руки. Другою частиною сільсько-господарських кооператив будуть кооперативи звязані зі скотарством, себто **пасовиськові, збуту безріг та худоби,** кооперативні **мясарні** і їм подібне. Тут прийде **наладнання збуту яєць,** який в цьому році в наших коооперативних руках приніс торгів поверх чверть міліона долярів. За цим підуть **кооперативи перерібки і продажі льону та конопель,** кооперативні **олійні,** кооперативні **ткальні.** Інші галузі продуктів будуть заступлені **пляновим основуванням кооператив перерібки овочів і збуту ярин,** кооперативами **пасічників, шовківників і т. д.**

До цеї праці треба таких трьох річей: 1) фондів, 2) фахових людей і 3) відповідно приготованого для цеї праці одиничного сільського господарства. Праця це нелегка. Однак змобілізовані для цеї справи **широкі маси** нашого хліборобства відповідно **освідомлені своїм сільсько-господарським Товариством „Сільський Господар",** зацікавлені у своїх власних господарських справах будня, зможуть бути цим знаменитим матеріялом, який витворить із себе нові кооперативні організації. Тут треба ясно ставити справу, що сільсько-господарська кооперація не може розлитись такою широкою струєю відносно числа, як господарсько-споживчі кооперативи. Вона іде на **спеціялізацію,** обіймає своєю діяльністю для поодиноких кооператив ширші райони, звичайно кількох або кільканацяти сіл і тому тих кооператив буде небогато, але вони будуть дійсними господарськими твердинями нашого скооператизованого хліборобства, а тимсамим і господарською опорою нашого одиничного сільського господарства.

Не скоро зробимо цю роботу, але цей наш плян будемо переводити в життя твердо і послідовно, бо на його реалізацію прийшов уже час, приготовлюваний нашою кооперацією протягом попередніх 9 років. Тому наша програма є: **творити сільсько-господарську коооперацію, починаючи з кооперативного сільсько-господарського кредиту і переходити відтак до вищих спеціяльних форм сільсько-господарських кооператив,** але поволи, приглядаючись до **господарської спроможности нашого села** і висуваючи радше менші пляни праці, здатні до реалізації чим обіцюючи забогато тільки на словах.

Отсе праця нашої кооперації в найближчому часі, праця, що чекає нас у найближчих роках.

УКРАЇНСЬКА ГРОМАДО!

З надходячим Різдвом Христовим приходимо до Тебе, Українська Громадо, зі щирим святочним привітом. Приходимо до Вас, Українські Сини і Дочки, з пригадкою та горячим закликом, щоб Ви, переповнені радістю з нагоди великого свята Різдва, все й усюди памятали на ту народню установу, яка стоїть на сторожі національного виховання доростаючого покоління.

Ця установа то **„Рідна Школа"**. По принятому звичаю ніхто зі свідомих громадян не відкажеться в це свято зложити від себе даток на таку високу й конечну ціль як „Рідна Школа" та при всякій святочній нагоді дасть почин до збірки в її користь.

Кожну коляду під сільською стріхою чи в міських кімнатах — нехай стріне щедрий дар на „Рідну Школу".

Нехай кожна товариська гутірка й забава принесе „Рідній Школі" відповідний дар-поміч для її великої праці. Памятаймо, що „Рідна Школа" мусить бути завжди одною з перших цілей нашої жертвенности та що січень, місяць Різдва й Коляди, призначений для жертвенности на потреби тої установи. „Рідна Школа" вірить, що Ви не заведете її надій, але як усе, так особливо в дні Різдва причинитеся своїм даром до кращого й буйнішого розквіту нашого рідного шкільництва.

Памятаймо про це в день Різдва Христового!

Головна Управа „Рідної Школи":

Іляя Кокорудз, голова. **Д-р Мирон Коновалець,** скарбник.

Члени Президії:

о. Олекса Базюк, заст. голови. **Михайло Яворівський,** скарбник.

Пос. Михайло Струтинський.

Складайте жертви на оселю українських робітників пера в Ямнім!

...риську **„flânerie"** — мандри по бульварах? Це получене деколи з деякими недогодами. Коли ви придержуєтеся звичаїв веселих людей і залізете у різномовну юрбу „Великих бульварів", тоді й усміхи дівчат ласкаві для вас і знайомство можливе і навіть уся решта. Тоді нічого неприємного трапитися вам, звичайно, не може. Але коли випадком попадете у зовнішній круг улиць кудись на темні, неввічливі **„faubourgs"** (передмістя), тоді необережному може трапитися неприємна несподіванка. Буває оченята сміються солодко, буває ваблять кудись у нову мандрівку кохання, але нараз, якби випадково, симпатична головка прилипне до рамени здоровенного драбуги, зпід задиркуватого кашкета впадуть тверді і зловіщі слова: **„Voui t vous f... le camp, salaud!"** („Чи заберешся звідсіля, с....!")

Або мандруєте собі преспокійно бульваром Монпарнас і нараз, у самій глибочіні вашого я, в самому лоні вашого внутрішнього трибуналу виникає конфлікт. У чому річ? Ваші ноги преспокійно мандрують далі бульваром, але очі полізли чогось на другий поверх одної камяниці і прилипнулися до віконця, що на ньому у недбалій позі зперлася на руках кучерява головка. Страшенно незручно! Ви замічаєте, що мимохіть, услід за вашими очами — лице і вся стать ваша набирають дивної тенденції повернутись у бік. Дивоглядна ситуація, коли різнобіжні енергії складаються на непредбачений многокутник сил...

Imbécile! — паде нараз коротке і ввічливе слово і заки ви вспіли зорієнтуватися, що епітет цей належить вам, тільки вам, могутній удар потрясує цілою вашою істотою.

Imbécile! — повторяє цей-же жіночий голос — ви наступили на моє дорогеньке цуценятко!

Ці слова спроваджують вас остаточно з висот другого поверха назад на тверду і невдячну землю і ви можете зміряти очима розміри катастрофи. Ви потрапили грудьми на могутній бюст старшої вже парижанки, а в ваших стіп в'ється з болю маленьке песятко, зухвале і настирливе як найпоганіша бридь.

Це теж одна із аустрічей уяви з дійсністю і повна преважних наслідків і впливу на вашу вдачу: нахили, бо з того часу, — я певен цього. — ви не зможете без відрази дивитися на маленьке, патлате песятко, що його звуть: **pekinois.** Алеж треба бути фільософом — каже французька безпристрасна **sagesse.**

ОЛЕКСАНДЕР КОВАЛЕВСЬКИЙ.

SEMPER IDEM.

Різдвяним святам Ч. Дікенс присвячує оці слова:

„Надходить галаслива різдвяна пора: пора гостинности, веселощів і щирої сердечности. Та й, дійсно, для сили сердець недовгі різдвяні свята — пора втіхи та щастя. Скільки родин, що їх боротьба порозпорошувала й порозкидувала по цілому світі, на ту пору знову гуртуються й проводять, нехай короткий, час, обєднані дружбою та цілковитим розумінням одним одного. Скільки старих спогадів і приспаних симпатій збуджує різдвяна пора".

Ми пишемо наведені рядки за тисячі миль від того місця, де рік-у-рік стрічали цей день у веселому та безтурботному товаристві. Багато сердець, що так весело бились тоді, тепер спинилося; багато поглядів, колись таких життєрадісних, тепер примеркло; руки, що їх ми тоді стискували, захолонули; очі, що дивились на нас з таким полиском, забрала могила".

З тими словами Ч. Дікенса, кипеними в його запашному творі „Записки Піквікського клюбу", звязується асоціяція, яка повстає кожного разу, коли ми починаємо думати про близьких і далеких нам людей. Близьких, бо рідні вони нам по крови й духу; далекі — бо розділюють нас простори не до перебуття.

І варто нам завжди, чи збираємося відсвяткувати різдвяний день у колі близької родини чи у „веселому та безтурботному товаристві", — подумати про тих, хто не святкує цього, наприклад, святого для українського серця „Свят-Вечора".

Не до подумання просто, що може бути цей традиційний Вечір з колядами, які витворила поезія різдвяної ночі й які милують цілий цивілізований світ, оцей Вечір, змальований геніяльними штрихами несмертельного Гоголя, оцей Вечір, що є найулюбленішим святом українського народу, бо, справді, як каже Ч. Дікенс, є святом „гостинности, галасливої веселости та щирої сердечности", — щоб він був переслідуваний, зневажуваний, спрофанований.

Однак, це так...

Не задзвонять дзвони на Великій Україні в цю Ніч. Не підуть громадно по селах і містах до Божого Храму. Неноситимуть традиційної куті й не співатимуть щедрівок. Оглядаючись на всі боки, піде український громадянин до мовчазної церкви, наскільки вона не обернена на клюб чи кіно; затулюючи вікна, запалить він свічки на ялинці для своїх дітей; і не почує він під вікнами своєї хати бадьорих пісень, з якими звязані спогади про дитинство. А по богатьох українських станицях навіть з оглядкою не піде радянський громадянин до церкви, бо її у нього вже давно немає, а протиснеться потаємно в якусь катакомбу, де з небезпекою для свойого життя, свойого й віруючих, відправить Службу Божу упосліджений священик.

Саме в цьому році комуністи заборонили під Різдво й на різдвяні свята дзвонити по церквах, саме в цьому році вони вишукують катакомби й висилають тих, що молилися, на Соловецькі острови себто на певну смерть.

З усіх насильств — це насильство над українською традицією є найогиднійше, бо різдвяні свята на Україні це не тільки богослуження — більше чи менше врочисті. Це є тисячелітній культ, це — національний звичай, це — вічна легенда живого, безсмертного духа української нації. Забороняючи це свято, комуністи піднесли руку не на свічки, не на образи, не на дзвони, а на самий український народ, на його найбільше шанований й найбільше святий звичай, на його національне „я"...

Й може в цю Різдвяну Ніч на широких просторах Великої України найбільш щасливі ті, чиє серце, вживаючи слів Дікенса, спинилося; чиї руки захолонули; чиї очи забрала могила. Бо вони не годні вже ані відчути, ані бачити муки живучих.

У цю Різдвяну Ніч дивитимуться на всіх українців ті самі зірки; тільки не та сама молитва летітиме до неба: там благаюча, тут — радісна. Бо там Ніч насилля; тут — Різдвяна Ніч.

Ділить нас, що правда, глибока межа.
Та немає межі для думки й чуття. До братів страждаючих летітиме думка в цю Різдвяну Ніч; з любовю та глибокою симпатією згадаємо їх та їх не безмежне терпіння. Й будемо ми в цю ніч, хоч розділені, а таки „обєднані дружбою та цілковитим розумінням один одного"

ІНЖ. ЕВГЕН ХРАПЛИВИЙ.

Шляхи розвитку української кооперації.

Кооперація як рух масовий, а до того рух, який в головній своїй частині є господарським, мусить мати **докладно опрацьовані з гори програми своєї роботи** та мусить переводити їх докладно оглядаючись на їх доцільність та перевіряючи час до часу свої досягнення.

Зокрема українська кооперація, що працює на західних землях, найшлась в таких тяжких та складних господарських умовинах праці, що без пляну, без докладної програми роботи, не моглаб похвалитись ні десятою частиною тих досягнень, які зараз у нас є і не моглаб рахуватися в будучому з закріпленням своїх позицій та з дальшою розбудовою. Тому дотеперішня праця нашої кооперації ведена Ревізійним Союзом Українських Кооператив **опирається на докладно передуманім пляні,** виготовленім 9 літ тому назад і переводженім послідовно в життя. Однак кооперація це рух живий, який годі втиснути з усіми подробицями в назначені колись рямці. Тому виготовляється пляни праці для кожної ділянки зокрема і на короткий протяг часу та переводиться їх перевірюючи, чи дійсно в цілости ці пляни реалізується. Кожний рік-два мають свої головні завдання, які вибиваються перед іншими на перший плян і тому не від речі буде приглянутися цим завданням, які на найближчу мету ставить собі Ревізійний Союз Українських Кооператив як провідник нашої кооперації.

Початок нашої післявоєнної кооперації був посвячений праці для розбудови господарсько-споживчих кооператив, що в великій мірі були тільки доставцями споживи для села. Самі для себе вони не були тільки цілю, а мали ще на меті викликати зацікавлення широких селянських мас для кооперації та мали бути школою, яка змоглаб приготовити наше село до важнішого завдання, до **сільсько-господарської кооперації.** Ця стадія праці кооперації у нас пройдена. З верхом 3.000 кооператив господарсько-споживчого типу працює сьогодні на нашому селі. Але вони перейшли вже теж перший ступінь розвитку і звертають всю свою працю в напрямі розбудови сільсько-господарської кооперації. Часи зацікавлення кооперації села та навчання його в кооперативному ділі вже за нами і село приступає до реалізації другої частини нашої роботи до будови сільсько-господарської кооперації.

Сільсько-господарська кооперація це дуже широка ділянка праці. Вона мусить опертися на 1) **сільсько-господарському кредиті,** 2) перейти до наладнання **сільсько-господарської продукції,** 3) принести зі собою чи збудувати варстати **перерібки сільсько-господарських продуктів** та 4) взяти на увагу всі **помічні кооперативи,** які в сільському господарстві мають значіння. З цього виходить, що неможливим є почати масовий рух чи масову працю в усіх ділянках сільсько-господарської кооперації нараз, не можна без засобів та відповідного підготовання села починати працю, якої вона не може виконати. Треба знову **пляново і постепенно** переходити від нижчого технічного до вищого ступня сільсько-господарських кооператив. Треба їх розбудувати дивлячися теж не тільки на фінансову сторінку, але на **відповідний фаховий людський матеріял,** бо без нього трудно орґанізувати складні в своїй праці і нелегкі технічно сільсько-господарські кооперативи.

Тому Ревізійний Союз Українських Кооператив вирішивши, що настав час на творення дійсної сільсько-господарської кооперації, почав розвивати її з першого ступня: **сільських кредитових кооператив.** В минулому році розпочав плянову працю над зорґанізуванням

сільсько-господарського кредиту у формі українських райфайзенок, а кредит цей мав дати здорові основи грошопостачання для одиничного сільського господарства. Розвиток цих кооператив, опертий виключно на власних грошових засобах та в окремих випадках на кредитовій допомозі, що її дає центральна каса українських райфайзенок „Центробанк“, має запевнені здорові основи розвитку. Масова **поголовна дрібна ощадність,** ведена під проводом товариства „Ощадність“ зробила наново популярною у нас на селі акцію ощаджування і з кожним днем приходить до кращих не тільки моральних, але й матеріяльних успіхів. Інший рід кредитових кооператив, **повітові кооперативні банки,** розбудовується для підсилення окремих сільсько-господарських кооператив та потреб відродження економічної сили українського міста. Обєднана акція райфайзенок, повітових банків та ощадности дає змогу **підсилити село і сільсько-господарську кооперацію новими фондами,** дає змогу серйозно подумати про організування наведених в горі продукційних, перероблюючих та помічних сільсько-господарських кооператив. Та в цій роботі мусіла прийти з допомогою в сільсько-господарській кооперації освідомлююча культурно-освітна, агрономічно-суспільна **робота нашого організованого в Товаристві „Сільський Господар“ хліборобства.** Тому наша кооперація постаралась про те, щоби при її допомозі відновлено Товариство „Сільський Господар“ не тільки централі, але і в цілому краю, та щоби пішла **тісна робота між кооперацією і „Сільським Господарем“** в ділянці культурно-освіт-

СТЕПАН ЛЕВИНСЬКИЙ.

Мандрівки.

(Лист з Парижа.)

Пригадую... давно це було... ще коли світ був мені повний великих незбагнутих сил, божества і добрости. Я був дитиною. Світ дитини має вузенькі межі, але скільки цікавих тайн міститься у них, тайн — життєвих енерґій, що всіх їх розгадати можна так легко, одним тільки звичайним... запитом.

Був тоді вечір, як і сьогодні. Різдвяний вечір. В одній маленькій кімнатці, що від неї світ відбирав потроху все світло й залишав самі тільки бажання, сутінки й голосні удари серця, прилипнули ми, діти, до шибки у німому чеканні чуда. Там, понад темними покрівлями домів, серед прозорого простору світа мав пролетіти білий різдвяний янгол...

Я пережив тоді мою першу мандрівку в простори. Бо коли надійшов величній мент і світляний привид зявився серед неба, щоби зникнути кудись безслідно, я довго, довго ще вдивлявся в ясну пляму вечірнього неба, я бачив тоді всю її незбагнуту глибінь, відчував усе чарування безмірних просторів, що їм немає ані меж, ані назви.

Тоді почалися для мене мандрівки у світи уяви. Я відбував їх разом з Майн-Рідом, Жюль Верном і Карлом Маєм. Провожала мене у казочні країни, срібною стежкою фантазії Шехерезада і я віднаходив їх у цих маленьких, незамітних значках, що знають усі мови світа, всіх оповідань про людей і звірів, самотні острови і діямантові береги, — у почтових марках.

Але безматеріяльні мандрівки у світи уяви ускладнюються згодом одною преважною подією, що спадає на неповинну душу дитини як жорстокий вогняний язик грому. Ця подія це бажання матеріяльного життя.

Вона приходить знечевя, або з товстуватою камінюкою, що випущена з рук злобного товариша, нараз упаде на голову дитини, або разом з першою загрозливою хоробою, або разом із першим пробудженим інстинктом кохання.

Тоді починаються інші мандрівки... поза хату і школу, у нетри ліса або в розмріяне плесо озера. Вони ще всі прибрані квітами уяви. Понад узенькою смужкою відомого матеріяльного світа хмарою нависла ясна пляма незбагнутих просторів. Поза нею все ще можливе все величне, все хвилююче, все незмірне...

Але вже кричить душа могутнім голосом: жити, бачити, чути, — пережити, перегоріти!

Конфлікти?

Так, перші конфлікти повстають від зудару двох могутніх струй життя: уяви і дійсности, уявленого і матеріяльного, ідеального і правдивого. Від висліду боротьби цих двох могутніх струй залежить характер людини, її вдача і нахили, від нього залежать теж усі її майбутні — мандрівки.

Візьмім хоч би мандрівку у світи кохання.

Спершу ті перші, що всі обовязково кінчаються фяском, невдачею, самогубними замірами. В яких привабливих райських країнах пробуває тоді наша душа, скільки геройських страждань переживає, скільки в ній могутніх подвигів серця, надій, жертв самозаперечення, жестів зненависти і кохання. А це вимріяне нами кохання може мати чорні або сині оченята, але завсіди воно непорочне, святе, варте найбільших посвят, найбільше очайдушних шалінь.

Потому приходить маленький досвід, „удача“, те що у світі дійсности називається прозаїчно: практика.

Саме відшукали французькі видавці книжок памятник одного маніяка, професора фільософії з Женеви. Професор цей тим замітний, що пізнав уперве гріх у... сороковому році свого життя. Послухайте, що пише він про своє відкриття:

„Остаточно я зачудований, якою малозначною — при всіх пропорціях — є та насолода, довкола якої счиняють стільки гомону... Живий здобуток досвіду є виключно — інтелектуальним“.*)

Дурень, скажете? А може тільки занадто щирий, бо немає, по мойому, нічого брутальнішого над першу стрічу з дійсністю.

А тепер ще інші мандрівки...

...Вечерниці. Повінь світла. А ти братіку мандруєш собі довкола великої салі. На тобі фрак, на руках білі рукавиці, кокетний монокль в оці. Ти йдеш поволі, спокійно, докладно відмірюєш кожен крок, ніби дорогоцінну ткань. На тебе дивляться, тебе критикують, роздягають... А ти мандруєш стрункий ніби свічка і гордий як пава... Тріюмф?... Що?

...Або мандрівки тюремника довкола вузеньких стін маленької келії, жахливо одноманітні, що нанизуються на нитку часу як намисто із чорних коралів?

І ще та, ну, як її назвати, та... справдішня мандрівка, від міста до міста, від людей до людей, від долі і назустріч долі.

...І плавба, по найфантастичнішій з усіх матеріяльних форм світа, по морі. Всі контрасти землі і неба, води і сонця, вся бадьорість бурей і мелянхолія морської тиші, всі сподіванки і туги відірваного від континентів живого шматка тіла землі і музика протяжних вітрів і патос вільних просторів....

Але доволі, доволі! Всі знають, що може розказати море тому, хто слухати його хоче і що фантазія стає там дійсністю, правда?

Окреме місце у хронольоґії мандрівок належить, очевидно, париським мандруванням.

Ці інтелектуальні наперед... У музею, перед маєстатом божеської Венус, сонішнього ранку, коли нараз підводиться до очей десяток цікавих „faces à main“ почуєте такий діяльоґ:

— По мойому, вона занадто груба...

— Ви помиляєтесь, ласкава пані, кидає тоді хтось, ви забуваєте, що ваші стегна у двоє грубші. Дозволите, поміримо?

Або в музею „Guimet“ перед обличчям многораменного Будди. „Чому у нього стільки рук?“, запитає хтось цікавий. Тоді пригадується вам відповідь анонімного індуса, що на це питання відповів відомому письменникові Декобрі без вагання: „Тому, щоби зручніше було йому відперти наїзд европейців“...

Мандрівки у Бульонський Лісок бувають ще більше ріжноманітні. Відбуваються вони одинцем або парою, залежно від настрою, нічю або днем, це знову залежить від засобу любовних кальорій і деякої відпорности на нічний холод.

Згадаю ще мандрівку у „Центральні Галі“ (центр споживчих базарів — що годують „черево“ Парижа!), досвіта, коли серце Парижа переносить свій осідок тут, поміж небосяжні стирти моркви і капусти, тисячі копів з овочами і червоні від крови крамнички різників. А в одній галі самі тільки квіти, квіти і квіти...

А хто з вас не чув про звичайнісіньку на-

*) Albert Thibaudet: Amiel ou la part du rêve (Hachette). Amiel: „Journal intime“ publié par Bernard Bouvier (Stock).

ведінку докладно описати і поставити норму характеристичного поведення нормальної дитини у цих обставинах в данім місяці його життя. На цю дорогу, дорогу систематичного розсліду дитячої поведінки війшла новітня психольоґія і ця „біґевіористична" метода розсліду виявила велику плодовитість. Це доказ, що становище біґевіоризму оправдане.

А тепер, кажуть дальше біґевіористи, коли ця метода показується такою успішною у відношенні до звіряти і дитини, то слід прикласти її також до зрілого чоловіка. Бож не може бути гостра межа між розслідом звірят та дітей і людей зрілих. Порівнання вислідув буде можливе лиш тоді, коли спосіб розсліду удержиться. А і чомуж би не прикласти до психольоґії зрілої людини методи, що в деяких ділянках психольоґічної науки виявила таку доцільність?

Те, що ми досі казали, характеризує погляд отсих біґевіористів, яких можна би назвати крайніми. Про внутрішні переживання, як предмет розсліду психольоґії, вони взагалі нічого й чути не хочуть. А проте істнують також біґевіористи, яких можна би назвати поміркованими, а яких зовуть часом також „номінальними". І вони домагаються, щоби поведення було властивим предметом психольоґії, а при цьому беруть також на увагу внутрішні переживання у тих межах, де отсі переживання є вплетені в поведінку як її елємент і позволять нам ліпше її розуміти. Біґевіористів у цьому розумінні є серед сучасних психольоґів доволі багато. Зпоміж европейських схиляється туди між іншим відомий французький психольоґ Пєр Жане (Janet).

В останнім часі також виховна психольоґія робить зусилля ввійти на біґевіористичну площину. Формування, вироблювання поведінки ставиться тут тепер як властиву ціль виховання.

У цьому коротенькому нарисі біґевіористичного становища у психольоґії я не говорю ані як його прихильник ані як його ворог. Згадую про нього перш за все як про інтересний приклад хитань у принціпіяльних поглядах науки. А по друге роблю це тому, що поняття „біґевіору", поведінки, в розумінні Уотсона, як основного елєменту психольоґії, характеризує не тільки науковий підхід великої скількости сучасних психольоґів, а стає популярне і поза межами цієї науки.

Окрушки.

Деяких поглядів уживаємо як старої одежі; знаємо, що вона перестаріла й дірава, але для буденного вжитку вигідніша.

*

Потреба бути вищим від інших є така велика, що для її заспокоєння часто себе понижуємо.

*

Важко рішити, які діячі є більшими патріотами: чи ті, що стають членами партії у переконанні, що зміцнять її значіння своєю особою, чи ті, що ждуть від неї зміцнення своєї особи.

*

Деякі мають для літератури таку велику пошану, що боронять у ній творів, які не заслуговують на ніяку пошану.

*

Коли кохаєте гарну жінку, можете терпіти від рефлексії, що якби не її прикмети тіла, то ви не звернули би ніколи уваги на її прикмети душі.

*

Найвища форма заздрощів: заздрити комусь жінки, якої ми не хотіли би мати.

*

Важко сказати, коли ми почуваємо себе щасливішими: чи тоді, коли жінка є нашим, чи коли ми є її рабом.

*

Жінка стає найчастіше смішною, коли хоче видаватись розумною, а мущина, коли хоче видаватись гарним.

*

Найкращим доказом, що кохання засліплює, є факт, що закохані відчувають потребу повторяти собі те, що бачать і вони і всі довкола: — що вони закохані.

*

Глибока мудрість є в тім, що жінки так часто заздрять своїм приятелькам і знайомим суконь або капелюха. Заздримо звичайно іншим того, що находимо в них найкращого.

*

Одні мають добре імя, а не вміють писати; інші вміють писати, а не мають доброго імени. У цьому вся трагічна роля преси.

*

Найбільший талант мають ті, що стають письменниками, не маючи ні думок ні письменницького хисту.

*

Найслабші хвилини нашого характеру ті, коли рішаємо стати за всяку ціну сильними.

*

Хто служить одній ідеї, мусить, щоб її не осмішувати, мати багато інших ідей.

Мих. Рудницький.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Святий Вечір у степу.

(Спомин.)

Куди оком глянути біло і пусто. Ні деревні навіть корчика, щоби на чім опинити змучене око. Спить чорнозем, прикритий білою периною, байдужий до всього, що довкола нього діється.

А творяться цікаві річі...

Галицька Армія, знівечена тифом, тягнеться безконечними просторами в сторону Одеси. Чого і чи напевно в сторону Одеси — ніхто не знає. Може до Одеси, а може й до Румунії... А може тільки з місця на місце?!...

Наш відділ уже цілий тиждень у дорозі. Десять возів, з цього вісім з хорими, а два на харчі. Вісім возів повних, два останні порожні. Харчів на них нема, колись були і може ще будуть. Не для парадиж тягнеться за нами полева кухня!

Коби добитись до якогось села, а там... Усяко буває, звичайно продадуть то круп, то хліба, то навіть сала. Але нині якось того села не видно. Казали нам у попереднім, що десять верстов дороги, але чи їх верства більша, чи „гак" такий великий, чи ми зблудили серед широго степу — ніде ні найменшої познаки села. Ось уже сонце черкнулось обрію, вже фіялками сніг зацвив, а ми все ще їдемо й їдемо.

Гуркотять по грудоватій дорозі наші вози, тягнуться нерадо за кіньми, немов пручаючись. Хорі на возах трохи постогнують, але нічого їм не буде — самі виздоровці. Давно по кризі... На першім возі поручник Сич навіть колядує. Пригадав собі, що нині Святий Вечір.

Святий Вечір...

Кому він нині в голові?! Ще якби в теплій хаті — то може, але тут — серед білої пустині?! Добре, що хоч морозу великого нема і сніговія ущухла!...

Їдемо.

Пішло трохи з горба, і четвертий віз сів. Не видержують люди і коні, то звідки має колесо видержувати? Ждало тільки на нагоду. Трапилась ямка і сіло. Візник клене, виздоровці ще ліпше, а поручник Сич кепкує собі:

— Ходіть до нас, тепліше буде! — кричить з першого воза.

Заки випорожнили віз, заки розмістились — на дворі зовсім смеркнося. Найбільше вдоволені коні, йтимуть тепер за возом.

Хорунжий Микола вибіг на верх балки, роз-

О. ЙОС. ЗАСТИРЕЦЬ

Як тверда гуска попсувала сусідам Різдвяні Свята і перешкодила освідчитися панні Одарці.

(Гумореска.)

Згадка в нашім „Ділі" про відновлення одної політичної партії в краю пригадала мені давну пригоду на самі Різдвяні Свята, з якої і я вийшов не найліпше.

Початок був такий: Перед Різдвом заїхав до мене наш далекий своячок, якого звуть у нас не дуже по нашому „кузином". Він покінчив недавно свої студії, а маючи намір освідчитися панні Одарці, яку пізнав на виставі нашого театру у Львові, просив мене, щоби завести його до дому її родичів, панства Твердолюбських, які мешкали в Гаях, віддалених на півтора милі від нашого села. Панство Твердолюбські були гостинні, але мали, що правда, аристократичні манери; в них на столі лежала завсіди книжка про „добрий тон"; мали готівку, добрі поля, гарні коні, расовий товар, пасіку, отже і знаменитий питний, старий мід, на який були ласі всі сусіди, не виключаючи і „кузинкового" свояка.

Принадою для молоді до дому панства Твердолюбських була гарна, як усі панночки, їхня донечка, панна Одарка, одинока дідичка чи спадкоємниця усього рухомого й нерухомого майна Твердолюбських, бо оба її старші брати, один адвокат, а другий інженір, поженилися, якто кажуть „богато" і мешкали один у Львові, а другий в Бориславі чи в Дрогобичі.

Мій своячок, Славко Підстрийський, мав, як видко, добрий „нюх" і не найгірший намір, коли небавком по першій стрічі з Одаркою у Львові вже приїхав до нас прохати, щоби його взяти під наш „протекторат", чимскорше завезти до дому її родичів і облекшити йому освідчини.

Відбувши „фамілійну нараду" (без котрої чоловік нераз і до писання гумористки боїться забратись), рішили ми одноголосно і невідкличмо першого дня Різдвяних Свят поїхати зі Славком до панства Твердолюбських, які того дня приймали традиційно своїх добрих знайомих виставною вечерою, після чого звичайно молодь бавилася при фортепяні, а старші при картовім столику.

О незабуті часи! Де вам до нинішніх, нужденних „времен", коли-то кожний числиться як жид, що оголошує в часописах, що купив карту звільняючу від напитків, а через те і від другої вже страви в часі свят! Тоді якось мило і любо ставало на серці, як візник Панько вичесав коні, вплів бинди в їхню гриву, наложив „карим" блискучу мосяжну і сріблом прикрашену упряж, причепив дзвоники і нові орчики до гарних, мальованих, кованих санок, а коли всіли його господарі, кликнув: „Віо, діти".

Тоді аж молодим ставав чоловік! Залубні летіли скорше від дикого вітру, що тоді зимою збирався на дикім Сході, понад юртами кіркізів, гнав давним половецьким степом понад замерзлим Дніпром у Підлехію, щоби відтак злинути над край не чужих нам ватажків давніх варяг і збудитися між ледяними скелями, куди їздять Нансени і Бирди! Як мило було тоді вбраному в великі „шопи" їхати попри українські дороговкази та перегонятися з саньми знайомих гостей, що прямували до тої самої цілі, що і ми! Нині інакше. Не сніг під ногами заслонив землю, а своєю білиною прикрив твій волос на голові і не він скрипить під саньми, а колесо твоєї старости, що завезе тебе не в гості, а до самотности.

Та лишім будуччину! Я-ж згадую минуле. Наші санки зупинились за яку годину в Гаях. На подвірі видзвонювали вже і інші дзвоники від ріжних саней, які звезли богато гостей. Коли гостинні панство Твердолюбські впровадили нас трое до вітальні, то сиділи там уже їхні сини з невістками і внуками, світські і духовні зі сусідства та богато гожої, веселої молоді. Які дотепи, яка розмова і які пісні плили тоді, хоча до вечері мали щойно просити.

Я представив нашого своячка Славка Підстрийського родичам і панні Одарці, яка як знайомому кинула кілька компліментів. Був я з того рад, а навіть гордів наперед ролею свата. Коли залунала коляда, на знак, що господарі просять до заставлених столів до їдальні, тоді я глядів, щоби засісти біля мами панни Одарки і приготовити цілу справу освідчин мого Славка. Осягнувши ту ціль, глядів я на „кузинка", що сидів з панною Одаркою напроти нас, лиш більше ліворуч, під вікном. Я чув, як Одарка оповідала йому, що вишивала цей обрус та вязала торочки, з яких чи не два зачіпив собі Славко за ґудзики сурдута.

Страви змінялися, сусіди пили взаїмно своє здоровля. Богиня Веселости панувала вповні в домі, де першими міністрами були господарі і члени родини. Та того щастя позаздрила Ерида, опікунка колотнечі. Я призабув сказати, що панство господарі і з половина гостей належали до русофільської політичної партії, яку тоді звали „старою". Решта гостей зі щирим патріотом о. Софроном, що від 15 літ їздив усюди збирати жертви на будову брідської Української Бурси, були народовці. Він не вмів ніколи скривати своїх думок і що насунулося йому колибудь на гадку, усе те він відразу та отверто висказував. А проте ніхто на нього не гнівався, а всяке їдке його слово розяснювали його незвичайною щирістю. Саме він вніс тост на здоровля всіх гостей, після чого гримнуло „Многая літа" з прегарним сольовим співом Одарки.

Служба внесла нову страву: гарно поділену гуску, а на окремих тарілках бурачки, политі товстим сосом. Була хвилина тиші. Добродій Софрон, який спеціяльно любив печений дріб, хватив за ніж і вилки. Потягнув раз і другий ножем та невдоволений як не крикне: „То гуска з твердої партії"!

дивився кругом і вернув назад з прокляттям на устах.

— Чорт би побрав прокляту околицю ні сліду села! Думав, може де світло блисне.

— Дурний хтось показувати нам світло. Такі гості! — сказав поручник — Сич і закашлявся.

— Знаєте, панове, що? — додав по хвилі. — Я за тим, щоби тут ночувати. Відсвяткуємо, заколядуємо...

Ніхто з нас не відповів. Кожний тільки глянув довкола, зітхнув і розійшлись до возів радитись.

Вирішено остатися. Тільки бунчужний Гаврилко не погоджувавсь.

— Стійте тут, як хочете — говорив. — А я возьму люзьного коня і поїду шукати села. Як не знайду, верну до вас.

Поїхав. А ми звернули з дороги під крутий беріг балки і там розташувались.

— Богу дякувати, що мясо маємо — казав хорунжий Микола.

— І що віз був ласкав поломитися — додав поручник Сич.

Повилізали хлопці з возів і немов відрадніше стало. Розібрали поломаний віз і почали рубати. Розпряжені коні хрупали весело солому.

— Далебі, ліпше, як у неприхильнім селі — сказав поручник Сич, коли в кухні загорівся вогонь. — І погріється чоловік і наїсться.

— Не халасуй занадто! — процідив четар Гаєвський. — Корова як хабета і то, що ліпшого, ми вже зїли. З тих костей хіба росіл буде добрий.

— А росіл не страва?! Я на росолі виховався.

Хлопці сиділи довкруги кухні на соломі і прислухувалися до розмови старшин. Коли говорив поручник — сміялися. Любили його за стрітість і веселу вдачу. Коли жартував хтось другий, тільки підсміхалися.

Два хлопці підкладали під кухню... віз.

— Так, як у великодну суботу — сказав один. Памятаю, ми раз були вкрали в одного господаря старий віз і палимо. А той господар прийшов до вогню та ще й промовляє: „А паліть, хлопці швидко — каже до нас — бо як оглянеться, то відбере!“ А ми до нього: Та то ваш віз! А він тоді: „Рабівники! Злодії!“ Так далі до вогню. Одну драбинку вратував...

Густо вже засіялось небо зорями, як ми сіли до „святої вечері“. Росіл був добрий, а мясо тверде, як підошва. Але знов не таке тверде, щоби його не міг зїсти видоровець по тифі.

Під кінець вечері вернувся бунчужний Гаврилко, ледви живий. Села не здибав і кляв на чім світ стоїть.

— Нема то як наша Галичина! Віз ще в однім селі, а коні вже в другім. А тут цілий день їдеш і пса не видно.

Присівся біля кухні, зїв смачно свою пайку і закурив поручникову папіроску.

Сич цього вечора роздав останки свойого тютюнового запасу.

Потім навіть коляда зривалася. На коротко, щоправда, бо не було чим піддержати її. Присідала зараз за возами на снігу, а ми хотіли, щоб вона неслася попід синє небо аж ген — де за ріками, за лісами лежала Галичина.

— — — — — — — —

Пригадався мені той спомин не нині, з нагоди Різдва, але тому кілька днів, коли я прочитав у часописах заклики до суспільности, щоби піддержала рідну пресу, бо інакше буде біда.

Тому 11 літ, на дні крутої балки в степу, велася розмова на тему української преси в Галичині.

— Чули ви — сказав — четар Гаєвський — „Вперед“ має 250 тисяч передплатників.

— Звідки знаєш?

— Дістав один наш лікар письмо з Галичини.

— Двіста пятьдесять тисяч! Гай-га! А перед війною „Діло“ мало може шість, сім...

— Змінилися часи! Тепер ми не те, що колись. Ми нарід з традицією.

А на закінчення сказав котрийсь:

— Хочби не знать що було, нас уже ніхто не зломить.

— — — — — — — —

Минуло з того часу одинацять літ, тяжких, але богатих у досвід.

Чверть міліона передплатників колишнього „Вперед“ — це була тільки фатаморґана Різдвяної Ночі. А в цьогорічну Різдвяну Ніч, коли хтось скаже, що вся українська преса має стільки передплатників, той помилиться тільки два і пів раза.

Галактіон Чіпка.

Що тепер наступило, того і автор „Сорочинського ярмарку“ не годен описати. Як стій піднялося кількана[д]цять осіб, тих, що належали саме до „твердої партії“ і почали кричати: „Ви образили нас, партію і цілу вселенну Русь! Що іншого гуска, а що іншого тверда партія! Почтенні Твердолюбські не знесуть обиди. До суду з вами!“

Повстала метушня, гості позривалися від стола і почали боронити то одних то других. Хтось вдарив кулаком об стіл біля панни Одарки і Славка Підстрийського, який зірвався з крісла, а що мав приняті торочки до сурдута, то й потягнув величезний обрус за собою. Фляшки пива, меду, горівки, скло, гуска і бурачки—все те пішло шкереберть. Славко з переляку подався назад і впав на вікно, де кулаками повибивав шиби. Пані і Одарка почали втікати до бічних кімнат. Я почув голос якогось свояка панства Твердолюбських, що почав кричати: „Привезли якогось мамута“ Славка „Підстріленого“, що авантурується і бє шиби! Не позволимо, щоби Одарка за нього вийшла! То мягкий! Ми чули про нього!...

Господарі дому не знали, що почати. Боялися сказати своє слово. Заедно кликали лише: „Гуска молоденька, тоґорічна! Пеклася пів дня, вона мягенька“!

— Це все добре — сказав хтось з наших, — але ви, що хвалитесь „добрим тоном“, повинні знати, що саме „добрий тон“ забороняє подавати гуси підчас приняття.

— Цього нам забогато! — крикнули свояки господаря дому. Почалася друга сварка за те, чи слід взагалі подавати гуску, хочби тверду, чи ні. Підчас суперечки збили ще два вікна, а коли морозом подуло в кімнати, гості почали вибиратися деякі і не попрощавшись.

Сумно вертались ми домів. Славко сидів мовчки поруч мене. Може думав про те саме, що і я: яку-то велику ролю грає часом гуска в житті людини! Не тільки жива...

З ДНЯ.

Протимосквофільські демонстрації в Перемишлі та їх відгомін.

Недавно відбулися в Перемишлі протимосквофільські демонстрації української молоді, які, як відомо, закінчилися арештуванням кількох студентів. Перемиський „Український Голос“, що є тепер орґаном українських націоналістів, поставився до цих демонстрацій дуже критично у статті під назвою „Сваволя“. Схарактеризувавши у ній теперішнє галицьке москвофільство, ствердивши далі, що воно „є нашим тяжким ворогом“ і що боротьба „з його проявами є пекучим завданням години“, автор описує хід демонстрації перемиської молоді проти москвофілів і висловлює при тім такі погляди:

„Ціла ота „демонстрація“ мала дуже дорівочний, самочинний, попросту штубацький характер. Хто посилав молодиків на цей „подвиг“? В чиїм імені, яким правом, з якою розумною чи ідейною ціллю зроблено цю глупу, нікому непотрібну, начебто „патріотичну“, а в дійсности компромітуючу роботу? Хто уповажнював і уповажнив молодиків до цього виступу? Невже можна всякому фанатикові й анархістові вилюлюватись з ряду і робити „політичні“ виступи на власну руку, одначе в імені українства, ба навіть в імені українського націоналізму?

Досі ми думали, що вся українська націоналістична молодь, в тім і перемиська, згуртована тепер біля орґану націоналізму, що появляється у Перемишлі. Тимчасом з наведеного бачимо, що ні. Що більше, ми довідуємось, що в Перемишлі заіснував уже навіть боєвий фронт між поодинокими ґрупами молодих націоналістів. „Новий Час“ з 6. січня повідомляє, що в Перемишлі є вже аж чотири ґрупи націоналістів, які себе взаїмно поборюють. До чого там доводить боротьба, видно хочби з резолюцій, які прислала до нашої редакції одна ґрупа перемиської молоді. У цих резолюціях вона різко осуджує само заложення і весь тон статті „Сваволя“, поміщеної в 52 числі „Українського Голосу“ з дня 29. грудня 1929 р., взиває редакцію „У. Г.“ публично відкликати всі обиди на адресу укр. молоді, що містяться в названій статті і накінець „застерігає собі свободу дальшого ділання в цїли осягнення сатисфакції“ на випадок невиконання повищого домагання. Під резолюціями підписано 30 студентів.

Все те робить дуже прикре вражіння. Читаючи „Укр. Голос“, який став не так давно орґаном наших юних націоналістів, здавалось, що вони в собі бистро консолідуються. Бож читали ми в ньому стільки грімких слів про вагу консолідації, стільки фраз адресованих до своїх про потребу підпорядковування провідному центрові націоналістів і рівночасно стільки критики, на все українське, що хоч і зорґанізоване, але, на думку перем. орґану, цілком зле, анемічно та невміло, що хотілось вірити у великанські орґанізаційні та інші здібности націоналістів з „Укр. Голосу“. Тимчасом виходить, що воно не так, що та молодь, на яку рахував „Укр. Голос“, якось не поділяє його боєвих кличів проти бунту й анархії.

На парляментарній арені.

КОМІСІЯ БЮДЖЕТОВА.

Промова посла О. Луцького.

На засіданні комісії 3. ц. м., при устаткованні бюджету міністерства скарбу, промовляв як представник Українського Клюбу *посол О. Луцький.*

Свою промову зачав бесідник від того, що крилата теза премієра Бартеля про т. зв. справдішню й уровну дійсність відповідає правді. Дані уряду про суспільне майно, про суспільні доходи, торговельні обороти і т. п., на підставі яких виміряються податки і ставиться преліміна[р] державного бюджету, належать у великій частині до уровної дійсности. Бюджет прелімінований у видатках на 2,914 міл. зол., до чого достосовано доходи, є реальний в тім розумінні, що надмірними вимірами і безоглядним стяганням податків і не нарешті щераз можна буде зреалізувати. Одначе такий бюджет (може і двічи вищий з перерахуванні на брутто) в злуці з міліярдовим бюджетом територіального самоврядування дає таке обтяження людности, що господарське життя загибає. Очевидна і від осени минулого року загальна, тепер вже навіть і на бюджетовій комісії виразно признавана господарська криза — це наслідок фатальної господарської політики і таких бюджетів, побудованих на уровній дійсності.

Всі промовці, навіть представники торгового й міського світу, нині з жахом підкреслюють кризу на селі. Коли ми, колись, протиставились проєктам нових сільських податків, то представники уряду називали наш відпір демаґоґією. Що ділось би нині на селі, якби сойм був тоді ухвалив підвищення земельного податку, новий поднмний та постійний маєтковий податок? Державний бюджет є безумовно за великий в порівнанні до дійсних господарських сил суспільности. Добре, що вже сам уряд не хоче підвищувати бюджету, але коли господарство не має небавком зовсім заломитися, то державний бюджет вже тепер треба би значно зменшити. Комісія шукає в предложенім бюджеті параґрафів, у яких можна би провести ощадности. Таким, хоч і похвальним чином ще не узгідниться цього бюджету з дійсною спроможністю суспільности. Державний бюджет щойно тоді буде не тільки формально, але й дійсно реальний, коли видатки, переведжені військовим міністерством будуть багато менші, коли буде інша політика міністерства внутрішніх справ, коли ціла господарська політика держави не буде нищити сільської продукції.

Зілюструвавши на численних прикладах самоволю скарбових урядів у вимірюванні всяких податків, посол Луцький широко змалював політичні мотиви, якими кермуються державні банки у кредитовій політиці, коли йде про українські господарські орґанізації, як це саме роблять державні монополі (соли, тютюну) і як це проводиться при емеритурах.

Накінець бесідник видвигнув практику краківської скарбової палати в полагоджуванні подань на свідчення платні і запомоги державного скарбу родинам погибших на війні. Траґедією є, що цей за великий державни бюджет є рівночасно занадто малий, бо чимраз менше сум призначує на продуктивні господарські цїли. При такій господарській і бюджетовій політиці нищиться основи господарської праці, вбивається будуччину. Терпить на цім більше ніж якабудь область — українська територія. Оце справдішня дійсність!

Заява пос. С. Хруцького.

Дня 4. січня у бюджетовій комісії підчас дискусії над бюджетом президії ради міністрів пос. Сергій Хруцький зложив таку заяву:

Виходячи із заложення, що за національну політику відповідає рада міністрів, головнож президент ради міністрів, маю честь із нагоди розглядання бюджету президії ради міністрів зложити таку коротку заяву в імени Українського Клюбу:

Ми ні трохи не обманюємо себе щодо того, щоби остання зміна уряду була рівнозначна зі зміною післятравневої системи, а в цьому і дотеперішньої національної політики. Не обманюємо себе ні інших. А як виглядає дотеперішня національна політика, про це доволі обширно говорив м. і. президент нашого Клюбу на пленумі сойму при нагоді першого читання бюджету. Мимоходом кажучи було характеристичне, що на час цієї промови демонстраційно кинув салю соймових засідань увесь уряд, не виключаючи навіть найнижчих урядовців. У цій, не дуже тактовно, на мою думку, збойкотованій урядом промові п. президент схарактеризував дотеперішню нац. політику менш більше так (у скороченні): Порівнюючи ендецьку політику з теперішньою санаційною, п. президент сказав: Наскільки ендеція пляново за-

свідомо нищила українське життя в усіх його ділянках, одначе не квестіонуючи окремішности того життя, настільки санац. реґіоналізм нищить сам принціп окремішних і самостійних, українських інституцій культурних, економічних, спортових і всяких інших. Суспільний та господарський утраквізм моральної санації, що є лише дослівним повторюванням ендецького клича утраквізму, здійснюваний в т. зв. реґіональних радах, є пасткою на українські душі, є параваном, за яким скривається програма майоризування української більшости польською меншістю та підпорядковування собі всіх суспільних, культурних і господарських українських стремлінь. Нічого дивного, що на наших т. зв. окраїнах ендеція навіть пальцем не киває проти реґіоналізму, бо вмить зрозуміла що це ще хитріший та підступніший спосіб їх власної ендецької політики винародовлювання. Виразником цієї політики сан. реґіоналізму був дотеперішній волинський воєвода п. Юзефський, тепер іменований міністром внутр. справ. А що від часів санац. урядів керовництво цілої нац. політики перенесено з президії ради міністрів до мін-ства внутр. справ, тому поручення агенд мін-ства внутр. справ п. Юзефському каже здогадуватися, що вище схарактеризована т. зв. політика реґіоналізму не лише не зміниться, а ще скріпиться. Тому стоїмо й далі на нашому опозиційному становищі, а як вислів того зголошую внесення на скреслення диспозиційного фонду президії ради міністрів.

Вислід голосування над бюджетом мін-ства скарбу і президента ради мін.

На засіданні сойм. бюджетової комісії в дискусії представники опозиційних партій (м. і. пос. Хруцький) заквестіонували висоту диспозиційного фонду президії ради міністрів і домагалися зниження його. Прем. Бартель сказав, що звязує цю справу зі заявою довіря.

В голосуванні внесення пос. Хруцького на скреслення з дисп. фонду 200 тис. зол., упало.

Засідання сойму в пятницю.

Марш. Дашинський скликав засідання сойму на пятницю 10. січня.

Ювилей посла І. Ґрінбаума.

Привіт посла д-ра Ст. Біляка.

В суботу 4. ц. м. відбулася заходами Сіоністичної Орґанізації святочна Академія у честь посла І. Ґрінбаума, з нагоди його 50-ти ліття життя та 30-ти літ громадської діяльности.

Від імени Українського Клюбу виголосив привіт посол д-р Степан Біляк. Промовець підкреслив значіння ідеї бльоку всіх непольських народів, якої творцем був саме посол Ґрінбаум, котрий постійно голосить гасло спільної боротьби проти спільного ворога. Українці високо цінять посла Ґрінбаума, як того жидівського діяча, який має рідку цивільну відвагу й непохитний характер та який отверто голосить, що жидівський нарід не повинен ставати в чиїхнебудь руках ніколи знаряддям денаціоналізації інших народів. Коли би всі жидівські політики й громадські діячі стояли на цім становищі й пильно зберігали його на практиці, відносини між українцями й жидами були би напевне багато кращі!

Промова посла д-ра Біляка, виголошена частинно — на початку й кінці — по українськи, викликала велике враження серед зібраної на Академії еліти жидівської інтеліґенції у Польщі. На Академії був м. і. присутній голова світової Сіоністичної Екзекутиви Нахум Соколов, який перший витав ювилята.

В понеділок крамниці відчинені.

Довідуємося, що на основі розпорядку міністра внутрішніх справ у неділю і понеділок, перед греко-католицькими святами крамниці можуть бути відчинені від години 1. попол.

По широкому світі.

АНТИБІЛЬШОВИЦЬКІ ЗАВОРУШЕННЯ НА РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ.

З Харкова пишуть, що радянська міліція викрила на Волині тайну орґанізацію, яка виконала кілька нападів на радянські установи. Центром тої орґанізації було село Котельна біля Житоміра. Радянська преса пише, що члени тої орґанізації підпалили 17 будинків радянських установ, напали на радянських урядовців у прилуцькім повіті і втопили одного комуніста Гончаренка в керниці в селі Оржиця та застрілили предсідника сільської ради Корпієнка і його секретаря Петрова. Чекісти не найшовши зразу виновників, розстріляли 6 селян, які їм попалися під руки, щоби тим чином стероризувати населення і здавити зародки повстань. Але і це не помогло, бо на другий день в селі Пологах селяни вбили комуніста Маларенка. Після цього чекісти розстріляли трьох селян, а до прилуцького повіту вислано окрему карну експедицію.

СІЧНЕВА ПРОГРАМА СОЮЗА НАРОДІВ.

Дня 6. січня в Женеві збирається на нараду конференція сільсько-господарських знавців, у якій візьмуть участь представники Анґлії, Німеччини, Еспанії, Бельґії, Мадярщини, Італії, Польщі, Румунії і Злучених Держав Північної Америки. Ціль конференції: найти спосіб поборюти кризу в сільсько-господарськім житті Европи. Дня 7. І. відбудеться засідання комісії Союза Народів для митних справ, дня 9. І. радить комісія для справ вуглекопів, дня 20. січня радить фінансовий комітет, який обміркує справу фінансової ситуації в Греції і Болгарії, які потрібують позичок. Дня 28. січня буде нарада орґанізаційного комітету Ради Союза Народів.

ПРОТИ ВЕРСАЙСЬКОГО ДОГОВОРУ.

У віденській пресі помістив полковник Сект статтю про цілі і шляхи німецької політики. Він пише: „Німеччині не легко сьогодні вести закордонну політику і не легко найти правильний шлях до неї. Німеччина знає тільки свою мету, а це відбудова великодержавности Німеччини, що очевидно є протиставленням себе версайському договорові. Таксамо в справах Поруря і Ельзас-Льотаринґії Німеччина в своїй закордонній політиці мусить стреміти до ревізії версайського договору, памятаючи, що де є сила, там жадний паперовий договір не устоїться. Шлях німецької закордонної політики веде в протилежний напрям, як тенденції версайського договору і сьогодні чи завтра сила Німеччини перекреслить всі точки цього договору".

МУССОЛІНІ І БРІЯН.

Французька преса повідомляє з Парижа, що в половині січня в Рапалльо відбудеться стріча Мусолінія і Бріяна. Предметом нарад буде справа розброєння і взаємовідносин між Італією і Францією.

ПІСЛЯ ПОВОРОТУ ЛЕОНА ДОДЕ.

Французькі роялісти улаштували Леонові Доде ентузіястичне привитання. Провідника роялістів закинено цвітами. Зараз після приїзду Леон Доде пішов на гріб свого сина, а вернувши додому приняв у себе представників преси та політики. На днях Леон Доде помістив у роялістичній пресі статтю про політичну ситуацію в Европі. Він доказує, що можливість французько-німецького конфлікту іствує і досі та що цього конфлікту не можна вирішити шляхом зближення Франції і Німеччини, а навпаки, тільки шляхом утворення противнімецького союзу Франції, Італії, Румунії, Анґлії і Польщі, щоби тим чином приневолити Німеччину виконати умови версайського договору. Доде доказує, що республика не всилі протиставитись Німеччині, та що це завдання може виконати тільки монархістична Франція.

Фабрика трійливих ґазів у СРСР.

Німецька фабрика Штольценберґа з Гамбурґа дістала від радянського уряду концесію заложити в СРСР, фабрику трійливих ґазів для воєнних цілей.

ПІСЛЯ БІЛЬШОВИЦЬКО-КИТАЙСЬКОЇ ВІЙНИ.

З Харбіну повідомляють, що китайський уряд випустив на волю 800 більшовицьких полонених і 37 комуністів арештованих підчас останньої китайсько-більшовицької війни. Новий радянський директор східно-китайської залізниці Рудий обняв дня 4. І. урядування.

ВАЙҐАНД ШЕФОМ ҐЕНЕРАЛЬНОГО ШТАБУ.

Дня 2. січня перед виїздом французького представника до Гаґи, в Парижі зібралась рада міністрів, яка іменувала ґенерала Вайґанда шефом ґенерального штабу на місце ґенерала Дебене. Ґенерал Петен іменований ґенеральним інспектором армії та віцепрезидентом головної воєнної ради.

З судової салі.

ЧУДОТВОРЕЦЬ ПЕРЕД СУДОМ.

Дня 4. січня перед львівським судом присяглих відбулася розправа проти Василя Демчука із Буковини, який кілька літ блукав по наших селах, обдурював селян, граючи ролю ворожбита, чудотворця та лікаря. Він виступав під імям Гриця Пришляка, Івана Рася і Василя Василенка. Брався він лікувати найтяжчі недуги і казав собі платити високі суми без огляду на те, чи пацієнт видужав чи помер. Слідство виявило, що цей чарівник „лікував" майже 300 осіб і придбав собі 10.000 золотих доходу. В Чорткові і Бережанах його арештовано, відтак звільнено, а в Миколаєві він був арештований втрете, але втік з вязниці і прилучився до циганської ватаги та блукав з нею цілий рік, граючи далі ролю лікаря. Нарешті Василь Демчук опинився перед судом у Львові, де його засуджено на 4 роки вязниці за обман і недозволене лікування пацієнтів та ушкодження їх здоровля.

НОВИНКИ

Всім нашим Передплатникам, Читачам і Прихильникам бажаємо Веселих Свят.

— **Вп. Авторів статтей і фейлетонів,** які не появилися у святочному числі задля навалу матеріялу, прохаємо вибачення. Весь той матеріял використаємо в посвяточних числах „Діла".

— **Усім нашим Високоповажаним Відборцям та Прихильникам нашої праці бажаємо Веселих Свят і Щасливого Нового Року. — Дирекція „Маслосоюзу".**

— **Дитина для „Рідної Школи".** Сьогодні прийшло до „Рідної Школи" 50 зол. від Гликерії Саган, учениці 4. кляси народньої школи в Радехові й такий лист: „До Головної Управи „Рідної Школи" у Львові. Замість вбирати ялинку я посилаю 50 зол. і прошу продати мені звільняючу карту „Рідної Школи" та звізвати, щоби всі українські діти так зробили й зложили по 50 золотих. Мені так порадили Татко і п. Харко, урядник з Народнього Банку. Я маю 10 літ". Цікаво, котра українська дитина піде перша за цим прикладом?

— **На карти „Рідної Школи" звільняючої від алькогольних напоїв** з нагоди Різдва Христового зложили в золотих слідуючі Вп. Громадяни: Кисілевський Маркіян, Львів 10, Володимир Бородієвич, Львів 10, Андрій Зелений, Львів 5, о. М. Кульчицький, Новий Санч 3.50. — Хто слідуючий?

— **Т-во „Родина"** в Коломиї уряджує дня 13. січня 1930 р. в салі Народнього Дому **„Маланчин Вечір".** Початок в год. 8.30 вечором. Стрій звичайний. Осібних запрошень не висилається. **Виділ.** 1232

— **Вибух ґранату в Тернополі.** На полі військових вправ у Тернополі підчас науки в киданні ручних ґранатів, один ґранат вибух заскоро і його відламки поранили двох поручників, одного поручника та сержанта. Стан поручника Гори і сержанта Машера після поранення є майже безнадійний і лікарі не мають надії втримати їх при житті.

— **Бомби під памятником.** У Катовицях побудовано недавно памятник для повстанців з Горішного Шлеська. На днях в ночі мешканці Катовиць почули велику детонацію і поліція побачила, що цей памятник сильно нарушений вибухом динаміту. У домах близьких до памятника вилетіли шиби з вікон, між іншим вилетіли всі шиби в сирітськім домі ім. Мархевки, так що сироти опинились вночі майже на дорозі. Поліція шукає виконавців замаху на памятник, але даремно. Динамітову бомбу підложили мабуть німецькі націоналісти.

— **І в міністрів крадуть.** Дня 3. січня у Варшаві злодії закрались до віцеміністра ґенерала Фабриція і вкрали в нього ґардеробу, вартости 6.000 золотих, після чого зникли без сліду.

— **Кістяк тура зперед 5.000 літ.** Біля Мазовецької Рави підчас висушування торфовища викопано кістяк тура, про що повідомлено зоольоґічний музей у Варшаві. На місце викопалища вибрався професор Вольський, який ствердив що цей тур походить із перед 5.000 літ і що це одинокий кістяк тура найдений в цілости в цілій Европі. Цей кістяк перевезено до Варшави до зоольоґічного музею.

— **Більшовики конфіскують дзвони.** Із Риги повідомляють, що рада народніх комісарів СРСР виробила проєкт нового розпорядку про конфіскату церковних дзвонів. Згадка про цей розпорядок є і в „Ізвестіях", де пишеться, що церковні дзвони є символом контрреволюції, клерикалізму і що при помочі дзвонів контрреволюціонери часто скликали народ до боротьби і повстань проти радянської влади. Окрім того дзвони непотрібні ще й тому, що вони перешкоджають робітникам спочивати і переривають сон. „Ізвестія" обчисляють, що конфіската дзвонів принесе радянській владі 30 міліонів рублів золота. Автор статті покликається на приклад царя Петра Великого, який наказав конфіскувати дзвони та відливати з них гармати. Якщо цей розпорядок ради народніх комісарів СРСР буде справді реалізований, то можна уявити собі, яку реакцію викличе він серед віруючих християн.

— **Нова велика буря над Францією та Австрією.** Із Парижа повідомляють, що над Фран-

цією пролетіла велика буря получена зі зливою. Про силу тої бурі свідчить факт, що у місті Безіє завалилося 20 домів, при чім згинуло майже 30 мешканців. До ратункової акції покликано військо та пожежні сторожі. В кількох містах завалилися вежі костелів. В одному селі буря захопила під лісом малу дівчину, що вертала зі школи до лісничівки і вбила її, скинувши цю дівчину з високої скелі. Також над Віднем пролетіла велика буря, яка перевернула кілька комнинів, вибила багато шиб, позривала вивіски і дахи. В ночі 4. січня 17 раз алярмовано пожежну сторожу ліквідувати наслідки бурі.

— **Шлюбна виправа бельгійської княжни.** Бельгійський королівський двір замовив у найкращій кравецькій фірмі в Італії кілька костюмів для княжни Марії Осипи. Ціла шлюбна виправа цеї княжни буде виготовлена в Брюкселі і Малінесі. Король дарує княжні на весілля кілька дорогоцінних скатертей і накриття на ліжко ручної роботи бельгійських робітниць.

— **Балеві, вечерові та візитові** сукні, а також стилеві жіночі і діточі одяги на костюмові вечерниці виконує кравецька робітня кооперативи „Труд", Львів, Ринок ч. 39. 1241

— **Стефанія Надрага** лекції гри на фортепяні і сольового співу, вул. Городецька 22, між 3-5. 1218 1-1

— **Тримісячний курс крою білля і жіночих** та діточих одягів начинає в другій половині січня кооператива „Труд", Львів, Ринок ч. 39. 1241 1-1

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Понеділок, 6. січня, год. 3. пополудні „Ерос і Психе".

Понеділок, 6. січня, год. 7·30 веч. „Як бавитися, то бавитися".

Малий Міський Театр:

Понеділок, 6. січня, год. 3.30 попол. „Пан Лямбертіє".

Понеділок, 6. січня, год. 7·30 веч. Кардо і Анна.

Театр ревії „Гонг" — в салі кіна „Кольосей":

Понеділок 6. січня, „Товсті гороює". Дві вистави: год. 7·30 і 9·30.

Кіна.

АПОЛЬО: Жінка (Норма Тальмедж).

КАСІНО: Людина, що крутить (Бастер Кітон).

МАРУСЕНЬКА: Інтригант (Янінгс).

КОЛЬОСЕЙ: Монті детектив (ам. комедія).

ЛЕВ: Шляхом ганьби (на осн. повісти Маркчинського).

ОАЗА: Пан вахмайстер на відпустці.

ПАЛЯС: Звукова фільма „Білі тіни". Діється на Полінезійських островах).

ПАН: Загибіль Росії (Распутін).

ПАСАЖ: Чорний ізденць (Уілієм Десмонд). Тиждень Пата та Гомонта й американська комедія.

СТИЛЕВЕ: Дзвонар із Нотр Дам (Льон Чаней).

ФАТАМОРГАНА: Безсмертне кохання (Колін Мур).

ХИМЕРА: Цілую твою ручку, мадам (Гарі Лідтке).

УТІХА: Капітан королівської гвардії.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Порядок Богослужень у часі Рідвяних Свят у першій міській Церкві Успенія Пр. Д. Марії (Волоській). Дня 6. січня (понеділок в 8-ій год. рано „Царскі Часи", а пізніше співана Служба Божа. Дня 7. січня (вівторок) в 5-ій год. рано Велике Повечеріе з Литією, Утреня. В год. 6, 7, 8, 9. і 12. читані Служби Божі. **В 10-ій год. торжественна співана** Служба Божа. У днях 8. і 9. січня (середа і четвер) в 6-ій год рано Утреня в 6, 7, 8, 9. і 12. год. читані Служби Божі, а в 10-ій год. співана Служба Божа. 1—1

Порядок Богослужень на Різдвяні Свята В Архікатедральнім Храмі св. Юра відправляться Богослужения в слідуючому порядку: В день Навечерія 6 січня: Служби читані в год. 6, 7, 8. В год. 9. Царські Часи. По Часах 10. 15. Літургія Василія Великого з вечірнею — В день Рождества Господнього: в год. 5·30 рано Повечеріе з литією Архієрейською і по ній 6·30 читана Служба Божа зі словом Архієрея. Відтак утреня. До год. 9. читані Літургії, в год. 9-ій Архієрейська Літургія Високопреосвященого Митрополити з ОО. Крилошанами — В год. 12. читана Літургія. Вечірня зі Словом Архієрея і коляди в 5-ій. год. — На Собор Матери Божої 8 січня: читані Служби Божі в год 6, 7 8, 9 і 12. В год. 8. Братська Служба зі Словом Архієрея. В год. 10. Архієрейська Літургія Преосвященого Івана. — В год. 4. Вечірня і Коляди. — На св. Стефана 9. січня: все як на Собор М. Б. Архієрейську Літургію служить Преосвященний Никита.

„Комітет допомоги вдовам і сиротам по священиках" у Львові, улаштовує дня 4. лютого (вівторок) ЗАБАВОВИЙ ВЕЧІР получений з ріжноманітними несподіванками для старших і молодших, про що заздалегідь повідомляє наше Громадянство.

Загальні Збори Товариства „Українська Захоронка" у Львові відбудуться дня 23. січня 1930 р. в 5-ій год. веч. в салі української „Бесіди", вул. Рутовського 22 зі слідуючим порядком нарад: 1. Відкриття Зборів. 2. Відчитання протоколу Загальних Зборів з 8. II. 1929 р. 3. Звідомлення з діяльности за 1928/9 р. 4. Рахункове звідомлення. 5. Звідомлення Контрольної Комісії і уділення абсолюторії, уступаючому Виділові. 6. Вибір Голови і Виділу 7. Вибір Контрольної Комісії. 8. Внески й запити. — За Виділ Олена Гординська голова, Стефанія Филипович секретарка.

Загальні Збори членів Тов. „Міщанське Брацтво" в Тернополі відбудуться в понеділок дня 20. січня 1930 в 10-ій год. рано в домівці товариства зі слідуючим денним порядком: 1) Відчитання і приняття протоколу останніх Загальних Зборів. 2) Звіт уступаючої управи з діяльности за минулий рік. 3) Вибір нового Виділу. 4) Запити і внески членів. Перед зборами відбудеться в місцевій парохіяльній церкві Служба Божа в 9-ій год. рано, на котру проситься членів товариства. — Тернопіль 3. січня 1930. За виділ тов. „Міщан. Брацтво": Андрій Фалендиш Микола голова, Микола Чубатий, секретар.

Замісць святочних побажань зложили на Рідну Школу в золотих: Вп. д-р Василь Маковський — Печеніжин 15, о. Евген Громницький — Львів 6. Двездінський Леонард — Львів 5. Іван Скрегот — Богданівка 6 замісць алькоголю на свята. д-р Евген Дурделло — Львів 10, Собківна Софія — Виткін Старий 10, Ірена Шмігельська 3. Вп. Жертводавцям складає щиру подяку Голов. Управа.

В каварні „Народної Гостинниці" виступ балалайкових солістів дня 8-го і 9-го ц. м. від 7·30 до 1-шої в ночі.

Програма радіо.

Вівторок 7 I. 1930.

Варшава (1411,7) 17·45 Російська музика. **Краків** (312,8) 13·50 Трансмісія з опери. **Гельсінгфорс** (221,4) 18·15 Скрипкове сольо. **Ляйпціґ** (259) 19·30 Опереткова музика. **Талін** (296) 18·30 Вечірній концерт. **Брно** (341,7) 19·05 Військовий концерт. **Льондон** (356,3) 16·00 Баляди. **Берлін** (418) 20·30 Пісні Шуберта і Малера. **Стокгольм** (436) 18·00 Музична авдиція. **Рим** (441) 12·30 Легка музика. **Праґа** (487) 21·10 Пісні, співає Штеґрова. **Міляно** (501) 12·30 Легка музика. **Брюссель** (509) 22·00 „Святовечірний сон" Квінетта. **Відень** (516,3) 20·05 Франц Верфель читає свої твори. **Рига** (525) 19·03 Популярний концерт. **Мюнхен** (533) 17·25 Фортепяновий репітал. **Будапешт** (550) 19·10 Циганська музика. **Москва** (825) 15·30 Гумор і сатира. **Ленінград** (1000) 21·00 Вечірній концерт. **Харків** (1304) 21·30 Камеральний концерт. **Париж** (1725) Літературна хроніка.

Середа 8. I. 1930.

Варшава (1411,7) 16·15 Програма для дітей. **Краків** (312,8) 17·45 Трансмісія з Варшави. **Гельсінгфорс** (221,4) 20·25 Концерт. **Ляйпціґ** (259) 14·30 Концерт для молоді. **Талін** (296) 18·30 Концерт. **Брно** (342,7) 19·05 Концерт **Льондон** (356,3) 21·30 „Заручини" Чехова. **Берлін** (418) 20·00 „Ідоменеус" Моцарта. **Стокгольм** (436) 21·40 Давня музика. **Рим** (441) 21·02 Концерт для дітей. **Праґа** (487) 20·00 Оркестровий концерт. **Міляно** (501) 20·30 Легка музика. **Брюссель** (509) 19·30 Ґрамофони. **Відень** (516,3) 16·30 Програма для дітей. **Будапешт** (550) 19·10 Концерт хору. **Москва** (825) 15·40 Моцарт, Шуберт, Глинка. **Ленінград** (1000) 13·45 Ґрамофонові плити. **Харків** (1304) 9·00 Робітничий концерт. **Париж** (1725) 20·20 Концерт

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ГОДИННИКИ „Zenith", „Longines" також біжутерію власного виробу, поручає: Домбровський-Розважевський, Львів, (Готель Жоржа) — Догідні умови. 1195 1—?

ГОДИННИКИ тільки найліпших фабрик прецизійні продає за готівку і на рати від десятків літ з найліпшої сторони знана фірма **Іван Зельтенрайх**, Львів, пл. Марійська ч. 5 1002 28

МЕБЛІ НА РАТИ! готівкові ціни; також тапіцеровані **меблі**. власного виробу — найдешевше в **Доротеум Льва Сапіги 34**. телеф 15·01. 44 18 ?

ПАННА, 32 літ, інтелігентна, пристійна, господарна, але бідна, навяже переписку в матримоніяльній цілі з мущиною на становищі до 45 літ. З оголошенням слати до Адм. „Діла" під „Надія"

КОЛЯДИ НА ФОРТЕПЯН зі словами Ярославенка за 4·— золоті продають книгарні 1192 3 3

Що вівтірка безплатне куративне миття голови в косм.-фриз. Інституті Б. Тіль пл. Трибунальська 1/I пов

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Д-Р ЕВГЕН ДУРДЕЛЛО

бувш. лікар заграничних клінік, спеціяліст скірних, венеричних і сексуальних хоріб **та лікарської косметики** ординує від 8 10 ½, 14—18. в неділі і свята від 10—11. Гірське сонце. Вапофор. Діятермія. Кріотерапія Сепаратові почекальні **ЛЬВІВ, вул. Потоцького ч. 11. I. п.** 826 Телефон 65 87 50—

Спеціяліст скірних, венеричних недуг і косметики
1178 ? 2

Д-Р РОМАН ДОЛЬНИЦЬКИЙ

орд. від 3—6 попол.. вул. Глубока 10 партер. — Кварцева лямпа. Діятермія

НА МАЛАНКУ. НА СВЯТА.

Редутові костюми, балеві сукні, білі плащі, смокінґові убрання, шлюбні сукні випозичає по найдешевших цінах: 1200 1 1

Ц. БРІФВЕКСЛЕР,

пл. ТЕОДОРА, ч. 4. офіц. II. пов.

РЕНТҐЕНОЛЬОГ

Д-р Людвика Ляндес-Ляйнерова

ординує тепер у Львов вул. Лозінського 9 (партер) біля пл. Академічної. Телефон 35—30. 1230 2-4

Спеціяліст недуг легенів, серця і жолудка

Д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

1206 Пересвітлення Рентґеном. 3—?

Д-р Р. Несторович

ординує у внутрішніх і жіночих недугах

ПЕРЕМИШЛЬ, Францішканська 37.

Просвітлювання Рентґеном, кварцева 1085 лямпа, лікарські аналізи. 4—4

НАКЛАДНЯ SCHERL у БЕРЛІНІ

поручає слідуючі свої видавництва: **Berliner Lokalanzeiger. Der Tag. Berliner Nachtausgabe. Der Montag. Die Woche. Die Gartenlaube. Filmwelt. Sport im Bild. Scherls Magazin. Allgemeiner Wegweiser. Praktischer Wegweiser.**

Адреса всіх видавництв така: **BERLIN SW 68 Zimmerstrasse 35—41.**

В переписці треба зазначувати: **Ausland - Abteilung.** Місця платности в Польщі: Банк для торговлі та промислу, Познань (чекове конто в ПКО ч. 200.490). Почтове конто у Берліні: **Berlin, N-o 3.111.** ? ?

Розвиток рідного промислу,

Піддержуйте рідний промисл!

це розвиток народу!

Увага!

Свій до свого!

Не купуйте дзвонів по чужих фірмах, які Вас використовують, а в додатку дають Вам дзвони з лихої криці.

Найкращі, найтриваліші, а крім того гармонійні й мельодійні дзвони дістанете лише

в одинокій в краю

українській ліярні дзвонів

МИХАЙЛА БРИЛИНСЬКОГО

у Львові, вул. Замарстинівська, ч. 41.

Телефон 63 56.

Солідність фірми стверджують численні похвальні листи, якими Фірма може похвалитися.

o

Похвальний лист.

Поважаний Пане Брилинський!

Громадяне села Збоїска складають цісю дорогою щиру подяку за виконання Вашою фірмою дзвонів і бажаємо Вам з щирого серця успіхів у дальшій Вашій праці.

З поважанням
Парохіяне села Збоїска.

За Комітет збірки на дзвони в Збоїсках
1231 Евстахій Парак — Мих. Циган. 1—1

ВИНА коняки, лікери, консерви, краєві і заграничні поручає найдешевше **АТЛЯС, Ринок. ч. 45.**

УВАГА! На карнавалові забави продаємо згадані товари в коміс.

ПИВО

з Архикн. Бровару в Живці.

Зі згляду на свою високу відживчу вмістимість і безоглядну чистоту продукції є **найліпше в Польщі.**

Всі роди пива а то: **„ПОРТЕР“** одинокий в своїм роді, яке поручають лікарі для реконвалесцентів **„АЛЄ“** що дорівнує своєю якістю англійським пивам **„МАРТЕВЕ“** (темний він Бровар) і вкінці знаний під назвою **„Польський Пільзнер“** десерове ясне **„Живецький Здрій“** до набуття у всіх першорядних льокалях і ресторанях.

ПИВО ФЛЯШКОВЕ у всіх якостях до набуття майже у всіх реставраційних льокалях і торгівлях делікатесів.

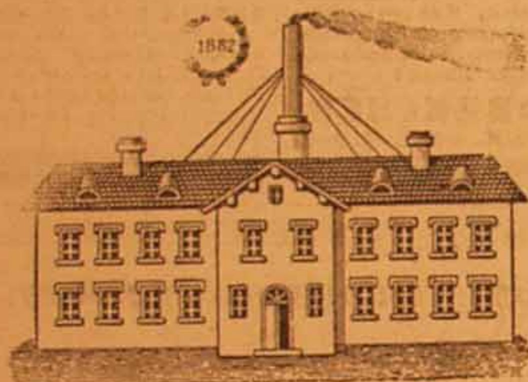
Представництво Архикн. Бровару в Живці

„Живецький Здрій“

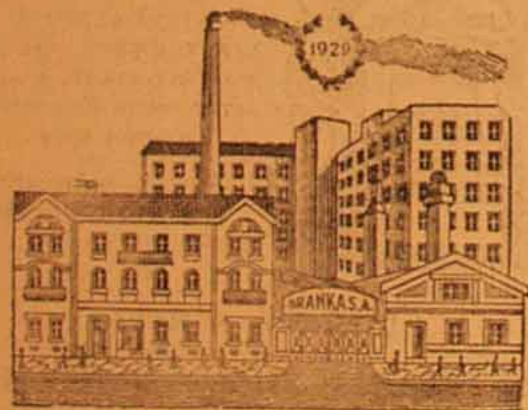
Сп. з обм. пор. у Львові, вул. Косцюшка 24. — Тел. ч. 13—29.

КАВАЛЕР, 38 літ, судя, здоровий, високий, пристійний брунет, лагідної вдачі, находить життєве вдоволення у праці і домашньому житті. Закинений судьбою у чужі сторони і цим позбавлений всякого товариського звязку з ріднею, в день Різдва лине душею у рідні сторони з одним бажанням: найти товаришку життя: стрункого стану, з гарним личком, одухновленім небуденньою жіночістю, а притім здорову фізично й духово. Неанонімові, обширні листи (вік, вигляд, освіта, вдача, замилування, родинні відносини і ін.) зі світлиною до Адміністрації під „Поморє“

1224 1-1

У листопаді 1882 року заложили наші теперішні акціонарі першу в Галичині, на більший розмір закроєну, фабрику солодощів. Фабрика давала початково працю 50 працівникам, а малий відносно ринок збуту треба було добувати крок за кроком.

У листопаді 1929 року занятих у фабриці було звер 500 урядників і робітників, а вартість продукції того місяця майже дійшла до цифри 1,000 000 зол.

— o — o — o —

Той скорий зріст нашого підприємства, опертий на послідовно переведеній орґанізації продукції і збуту, завдячуємо головно провідним прикметам наших товарів:

добрій якости низьким цінам гарному видові

Zbanka

1232 1—1

ЦЕНТРОСОЮЗ

ЛЬВІВ, вул. ЗІМОРОВИЧА 20 і 21.

(ВЛАСНИЙ ДІМ.) ТЕЛЕФОН 94, 21-16.

ДОСТАВЛЯЄ РІЛЬНИКАМ

через Повітові Союзи і місцеві кооперативи

Штучні навози (погної).
Рільничі машини і знаряддя.
Ориґінальні стирійські КОСИ і СЕРПИ з охор. маркою: ЦЕНТРОСОЮЗ.
МИЛО з власної кооп. фабрики Центросоюзу.

Купуйте лише у ваших кооперативах!

Громадянки, громадяне!

Передплачуйте цікавий, богато ілюстрований і мимо цього найдешевший тижневик

„ЖІНОЧА ДОЛЯ“

ЧОМУ?

Бо в „Жіночій Долі“ розповідають наші найкращі письменниці, письменники й вчені:

Як господарювати, —
Як у світі жити, —
Як виховувати дітей, —
Як стати свідомими Українками, —
Як вести працю в жіночих товариствах.

Дають поради на всі питання і в усіх пригодах життя. — Богато цікавих оповідань, віршів, новинок, сміховинок. — Богато вісток з ріжних країв, особливо з Канади й Америки — Сьогодні кожна культурна людина, навіть малі діти передплачують свої журнали, — тож жінки, дівчата не оставайте позаду! Чимскорше замовляйте свій журнал та посилайте передплату, що коштує лише

10 зол. на цілий рік — півpічно 6 зол. — квартально 3 зол. місячно 1 зол. — В Америці й Канаді 2 доляри.

Адреса: **Коломия, „Жіноча Доля“, вул. Нова, ч. 1.** 1196 1—1

Дентист Яків Насс

Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п.

Скріплювання хитаючихся зубів пльомбування й виймання зубів, без болю. Штучні зуби в каучку і золоті після найновішої системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі П. і. Урядовцям і студентам значна знижка. Полекші в сплатах. Тел. 65 73.

2.800 ЗЛ. НОВІ ЗАГРАНИЧНІ ПЯНІНА, чорні, найновішої конструкції, на догідні сплати поручає виключне заступництво **„Moniuszko“ вул. Зіморовича, ч. 10**

БАНК ЦУКРОВАРСТВА

Акційна Спілка в Познані.

ВІДДІЛ У ЛЬВОВІ

вул. Ягайлонська ч. 1. (Дім Галицької Каси Ощадности).

Виконує всілякі чинности, що входять в круг банковости. Полагоджує комісову продаж цукру на терені Галичини для Цукроварень, зєдинених в Союзах Цукроварського Промислу Р. П.

Телеґр. адреса: „BACUKRO“

Телефон Чч. 25 40. 2—42. 8—21. 1222 1—1

Подяка.

Мій бл. п. муж отець Омелян Марчак Баранський, парох Бовнця ад Мости великі перевів у дні 1. серпня 1929 року обезпечення свого життя в Товаристві „КАРПАТІЯ", Львів, вул. Руська, ч. 18, а в три місяці пізнише, себто дня 10. листопада 1929 року помер наглою смертю на удар серця. Хоча на згадане обезпечення заплачено тільки одну квартальну премію в сумі неповних 8 амер доларів, Товариство „Карпатія" виплатило мені без ніяких застережень повну обезпечену суму 500 амер. долярів, за що почуваюся в обовязку зложити Дирекції цього Товариства мою подяку, та поручити це Товариство як найширшим кругам нашої суспільности.

Бовнець, дня 28. грудня 1929.

1197 1-1 Емілія Марчак-Баранська.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.